

ZAPISNIK

sa 21. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 17. decembra 2013. godine

Sjednica je počela u 10 sati i 45 minuta.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sledeći članovi/ce Odbora: Husnija Šabović, doc. dr Srđa Popović, dr Izet Bralić, Kemal Zoronjić, Ljerka Dragičević i dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici/ce: Snežana Jonica, mr Dritan Abazović, dr Novica Stanić i dr Radovan Asanović.

Sjednici je po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore prisustvovala: Slađana Pešić, savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete, Tamara Milić, samostalna savjetnica u Ministarstvu prosvjete, Danilo Gvozdenović, generalni direktor Direktorata za građevinarstvo u Ministarstvu održivog razvoja i turizma i Zoran Tomić, sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma

Sjednici su po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore prisustvovali: Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta i Rajka Perović, direktorica Centra za prava djeteta.

Takođe, sjednici je na njihov zahtjev, a po odobrenju Predsjednika Odbora, prisustvovala Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

- Usvajanje Zapisnika sa 19. sjednice, održane 11. novembra 2013. godine-

1. PRAVA DJETETA

sa osvrtom na:

- INFORMACIJU O REALIZACIJI NACIONALNOG PLANA AKCIJE ZA DJECU ZA PERIOD 2013-2017. GODINA (do nivoa Odbora);
- INFORMACIJU O REALIZACIJI STRATEGIJE RAZVOJA SISTEMA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U CRNOJ GORI ZA PERIOD 2013-2017. GODINA (do nivoa Odbora);
- INFORMACIJU O OSTVARIVANJU PRAVA DJECE U VEZI SA INKLUZIJOM DJECE U OBRAZOVNI SISTEM, POGOTOVO DJECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU, U FOKUSU KAPACITETA INSTITUCIJA NADLEŽNIH ZA OSTVARIVANJE OVIH PRAVA (do nivoa Odbora)- shodno članu 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore;

2. INFORMACIJA O DOSADAŠNJIM AKTIVNOSTIMA U VEZI SA AKCIONIM PLANOM PRILAGODAVANJA OBJEKATA U JAVNOJ UPOTREBI ZA PRISTUP, KRETANJE I UPOTREBU LICIMA SMANJENE POKRETLJIVOSTI ZA 2014. GODINU (do nivoa Odbora);

3. INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA SA ŠEFOM PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A U CRNOJ GORI, BENJAMINOM PERKSOM, održanog 8. novembra 2013. godine;

4. INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA SA V.D.ŠEFA MISIJE OEBS-A U CRNOJ GORI, WALDEMAROM FIGAJEM, održanog 12. novembra 2013. godine I

5. TEKUĆA PITANJA.

Zapisnik sa 19. sjednice Odbora, održane 13. decembra 2013. godine, usvojen je jednoglasno, bez primjedbi.

PRVA TAČKA- PRAVA DJETETA

sa osvrtom na:

- INFORMACIJU O REALIZACIJI NACIONALNOG PLANA AKCIJE ZA DJECU ZA PERIOD 2013-2017. GODINA (do nivoa Odbora);

- INFORMACIJU O REALIZACIJI STRATEGIJE RAZVOJA SISTEMA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U CRNOJ GORI ZA PERIOD 2013-2017. GODINA (do nivoa Odbora);

- INFORMACIJU O OSTVARVANJU PRAVA DJECE U VEZI SA INKLUZIJOM DJECE U OBRAZOVNI SISTEM, POGOTOVO DJECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU, U FOKUSU KAPACITETA INSTITUCIJA NADLEŽNIH ZA OSTVARIVANJE OVIH PRAVA (do nivoa Odbora)-shodno članu 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore;

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je saopštio da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja, na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavilo Informaciju o realizaciji Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina.

Slađana Pešić, savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, je saopštila da je praćenje primjene Nacionalnog plana akcije za djecu predviđeno da se odvija kao kontinuirani proces prikupljanja i analiziranja podataka o ostvarivanju specifičnih i strateških ciljeva u okviru pojedinih oblasti Nacionalnog plana akcije za djecu za svaku godinu njegove primjene, izrade godišnjeg izvještaja o realizaciji Plana za konkretnu godinu i pregleda tog izvještaja. Ocjenjivanje uspješnosti (evaluacija) primjene Nacionalnog plana akcije za djecu 2013–2017. realizovaće se kao finalno ocjenjivanje na kraju perioda njegove primjene. Izvještaj o primjeni Nacionalnog plana akcije za djecu pripremaće se i na godišnjem nivou i biće dostupan javnosti na sajt-u Ministarstva rada i socijalnog staranja.

Saopštila je da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja realizovalo sljedeće aktivnosti:

- U okviru Projekta „Pravda za djecu“ pružena je tehnička podrška Centru za djecu i mlade „Ljubović“, naročito prilikom procjene metodologije rada, individualnih planova, programa postupanja i rada sa maloljetnicima koji su smješteni u Centru i standardima definisanim novim zakonodavstvom, koji su usklađeni sa EU i evropskim normama. Urađeno je revidiranje i procjena kreiranih programa postupanja sa djecom i nivo kvaliteta rada osoblja koje radi sa maloljetnicima smještenim u Centru. Tehnička podrška pružena je osoblju Centra na polju osnaživanja njihovih kapaciteta za postupanje prema djeci i primjeni individualizovanih planova i programa rehabilitacije u njihovom radu sa porodicama djece i centrima za socijalni rad. Date su preporuke za unapređenje rada Centra.

- Takođe, održan je Okrugli sto na temu „Uloga socijalnog sektora u primjeni novog zakonodavstva“, koji je organizovan 18. juna 2013. godine. Okrugli sto su organizovali Ministarstvo pravde, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori, kojim su kopredsjedavala oba Ministarstva. Okrugli sto okupio je 60 sudija, državnih tužilaca, socijalnih radnika i predstavnika stručnih službi. Tri međunarodna konsultanta bila su angažovana da predstave međunarodne standarde, nacionalni okvir i vezu između socijalnog sektora i sektora pravosuđa i psihosociološke aspekte adolescencije i delikvencije. U narednom periodu je planirano razvijanje priručnika za centre za socijalni rad o njihovoj ulozi u primjeni

novog Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, jačanje kapaciteta socijalnih radnika u primjeni novog Zakona, kao i jačanje kapaciteta profesionalaca u uspostavljanju snažnije veze i saradnje između socijalnog i pravosudnog sektora, a sve u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima iz oblasti dječjih prava. U cilju stvaranja neophodnih preduslova za potpuniju podršku porodici, prevenciju institucionalizacije i ubrzanje procesa deinstitutionalizacije djece koja su trenutno smještena u institucijama, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u partnerstvu sa UNICEF-om, organizovalo sistemske edukacije iz oblasti porodičnog savjetovanja, u cilju jačanja preventivnog rada sa porodicama u riziku.

Predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je istakla da je u toku proces deinstitutionalizacije ustanova za smještaj djece. Pored toga Ministarstvo radi na razvijanju usluge hraniteljstva, kao najpoželjnijeg oblika alternativne zaštite djece bez roditeljskog staranja, tako da se broj djece na porodičnom smještaju u periodu od 2008. do 2012. godine povećao za oko 38%. Bilježi se trend pada broja djece smještene u ustanovu za smještaj djece bez roditeljskog staranja, tako da je broj smještene djece u periodu od 2008. do 2012. godine smanjen za oko 28%. Naglasila je da Ministarstvo rada i socijalnog staranja zajedno sa UNICEF-om od 19. septembra 2013. godine realizuje kampanju „Svako dijete treba porodicu”, u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju porodice za dijete, kao i prednostima i značaju hraniteljstva, kao najpoželjnijeg alternativnog oblika zaštite djece. Ministarstvo rada i socijalnog staranja radi na osnivanju mreže dnevnih centara, u cilju unapređenja deinstitutionalizacije i decentralizacije socijalne zaštite u Crnoj Gori. Predviđeno je da finansiranje rada ovih ustanova obezbijedi lokalna samouprava, koja kao osnivač donosi i usvaja akte potrebne za njihovo funkcionisanje, po standardima koje propisuje Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Ministarstvo pokriva troškove smještaja, odnosno boravka djece u dnevnim centrima, shodno Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti.

Navodeći da je cilj preduzetih aktivnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja da se pruži što veća podrška djeci i omladini sa teškim smetnjama u razvoju, kao i njihovim porodicama, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je istakla da se ulažu napor na formiranju usluge „Dnevni centar“ u što većem broju opština. Ovaj oblik zaštite djece promoviše veći stepen ostvarenja prava djece sa smetnjama, njihovu socijalizaciju i integraciju u zajednicu, na principima jednakih mogućnosti i pripreme za inkluzivno obrazovanje ili povećanje samostalnosti i vještina, u skladu sa njihovim preostalim mogućnostima.

Kada su u pitanju žrtve nasilja u porodici, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je saopštila da su u priprema fazi aktivnosti koje se tiču uspostavljanja jedinstvene baze podataka o žrtvama nasilja u porodici kao i jedinstvene SOS linije na državnom nivou. Planom realizacije ovih aktivnosti predviđeno je da se uspostavi jedinstvena baza podataka i jedinstvena SOS linija na državnom nivou. Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz podršku UNICEF-a je kreiralo Bazu podataka dječije zaštite, koja će sadržati sve relevantne podatke i indikatore, koji se odnose na djecu. Takođe, radi se na reorganizaciji rada Centara za socijalni rad, uvođenju Case Management-metodologije vođenja slučaja.

Povodom razmatranja Informacije o realizaciji Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina (član 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore), Odbor za ljudska prava i slobode sa 21. sjednice, održane 17. decembra 2013. godine, zaključio je da Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu rada i socijalnog staranja podnese

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU INFORMACIJE O REALIZACIJI NACIONALNOG PLANA AKCIJE ZA DJECU ZA PERIOD 2013-2017. GODINA

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je cijeneći važnim upoznavanje sa stepenom realizacije Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, na osnovu Plana aktivnosti Odbora za 2013. godinu, sačinjenog na osnovu:

- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu, usvojenog 31. januara 2013. godine, kao i
- Jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2012. godinu,
na 21. sjednici održanoj 17. decembra 2013. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali:
 - Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta,
 - Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete
 - Tamara Milić, samostalna savjetnica u Ministarstvu prosvjete,
 - Danilo Gvozdenović, generalni direktor Direktorata za građevinarstvo u Ministarstvu održivog razvoja i turizma,
 - Zoran Tomić, sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma,
 - Slađana Pešić, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja,
 - Rajka Perović, izvršna direktorica NVO "Centar za prava djeteta" i
 - Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore",

a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu: "Ostvaren je izvjestan napredak u zaštiti prava djeteta. Kada je riječ o njihovoj zaštiti, Ombusman je više uključen. Pokrenute su kampanje o podizanju svijesti. Zakon o maloljetničkom pravosuđu je usvojen u decembru 2011. Potrebno je ojačati kapacitet Ombudsmana u pogledu prava djeteta, kao i Savjeta za prava djeteta." (str.13), realizovanjem 24. aktivnosti,

razmotrio INFORMACIJU O REALIZACIJI NACIONALNOG PLANA AKCIJE ZA DJECU ZA PERIOD 2013-2017. GODINA, koju je Odboru za ljudska prava i slobode, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore („U izvršavanju poslova iz svog djelokruga Odbor može tražiti od državnog organa podatke i informacije od značaja za svoj rad.“), dostavilo Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

Predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja Slađana Pešić je informisala članove Odbora da se praćenje primjene Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina odvija kao kontinuirani proces prikupljanja i analiziranja podataka o ostvarivanju specifičnih i strateških ciljeva u okviru pojedinih oblasti Nacionalnog plana za svaku godinu njegove

primjene, izrade godišnjeg izvještaja o realizaciji Plana za konkretnu godinu i pregleda tog izvještaja.

Članovi Odbora su informisani da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja realizovalo sljedeće aktivnosti:

- U okviru Projekta „Pravda za djecu“ pružena je tehnička podrška Centru za djecu i mlade „Ljubović“, naročito prilikom procjene metodologije rada, individualnih planova, programa postupanja i rada sa maloljetnicima koji su smješteni u Centru i standardima definisanim novim zakonodavstvom, koji su usklađeni sa evropskim normama. Urađeno je revidiranje i procjena kreiranih programa postupanja sa djecom i nivo kvaliteta rada osoblja koje radi sa maloljetnicima smještenim u Centru. Tehnička podrška pružena je osoblju Centra na polju osnaživanja njihovih kapaciteta za postupanje prema djeci i primjeni individualizovanih planova i programa rehabilitacije u njihovom radu sa porodicama djece i centrima za socijalni rad. Date su preporuke za unapređenje rada Centra.

- Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo pravde i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori organizovali su Okrugli sto na temu „Uloga socijalnog sektora u primjeni novog zakonodavstva“ koji je okupio 60 sudija, državnih tužilaca, socijalnih radnika i predstavnika stručnih službi. Tri međunarodna konsultanta bila su angažovana da predstavljaju međunarodne standarde, nacionalni okvir i vezu između socijalnog sektora i sektora pravosuđa i psihosociološke aspekte adolescencije i delinkvencije.

- U narednom periodu je planirano razvijanje priručnika za centre za socijalni rad o njihovoj ulozi u primjeni novog Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, jačanje kapaciteta socijalnih radnika u primjeni novog Zakona, kao i jačanje kapaciteta profesionalaca u uspostavljanju snažnije veze i saradnje između socijalnog i pravosudnog sektora, a sve u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima iz oblasti dječjih prava.

U cilju stvaranja neophodnih preduslova za potpuniju podršku porodici, prevenciju institucionalizacije i ubrzanje procesa deinstitutionalizacije djece koja su trenutno smještena u institucijama, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u partnerstvu sa UNICEF-om, organizovalo sistemske edukacije iz oblasti porodičnog savjetovanja, u cilju jačanja preventivnog rada sa porodicama u riziku.

Prema podacima Ministarstva rada i socijalnog staranja iznesenim na sjednici Odbora, u toku proces deinstitutionalizacije ustanova za smještaj djece i obezbjeđivanje alternativnih rješenja. Ministarstvo radi na razvijanju usluge hraniteljstva kao najpoželjnijeg oblika alternativne zaštite djece bez roditeljskog staranja, tako da se broj djece na porodičnom smještaju u periodu od 2008. do 2012. godine povećao za oko 38%. Bilježi se trend pada broja djece smještene u ustanovu za smještaj djece bez roditeljskog staranja, tako da je broj smještene djece u periodu od 2008. do 2012. godine smanjen za oko 28%.

Pored navedenog Ministarstvo rada i socijalnog staranja:

- zajedno sa UNICEF-om od 19. septembra 2013. godine realizuje kampanju „Svako dijete treba porodicu“, u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju porodice za dijete, kao i prednostima i značaju hraniteljstva, kao najpoželjnijeg alternativnog oblika zaštite djece;

- radi na osnivanju mreže dnevnih centara, u cilju unapređenja deinstitutionalizacije i decentralizacije socijalne zaštite u Crnoj Gori. Predviđeno je da finansiranje rada ovih ustanova obezbijedi lokalna samouprava, a Ministarstvo pokriva troškove smještaja, odnosno boravka djece u dnevnim centrima, shodno Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti. Do sada su otvoreni dnevni centri u Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Ulcinju, Plavu i Cetinju. U različitim fazama realizacije su dnevni centri u Mojkovcu, Baru, Budvi, Rožajama i Beranama;

- intenzivno radi na implementaciji Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Strategije zaštite od nasilja u porodici. U svim Centrima za socijalni rad su formirani Stručni timovi za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom;

- uz podršku UNICEF-a i UNDP-a je organizovalo niz edukacija kojima je obuhvaćen veliki broj stručnih radnika iz centara za socijalni rad i

- priprema aktivnosti koje se tiču uspostavljanja jedinstvene baze podataka o žrtvama nasilja u porodici, kao i jedinstvene SOS linije na državnom nivou. Planom realizacije ovih aktivnosti predviđeno je da se uspostavi jedinstvena baza podataka i jedinstvena SOS linija na državnom nivou. Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz podršku UNICEF-a je kreiralo Bazu podataka dječije zaštite koja će sadržati sve relevantne podatke i indikatore koji se odnose na djecu.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta Nevenka Stanković je izrazila zadovoljstvo što Odbor za ljudska prava i slobode značajnu pažnju posvećuje aktivnostima koje se odnose na prava djeteta. Saopštila je da je Nacionalni plan akcije za djecu za period 2013-2017. godina urađen u skladu sa Preporukama Komiteta UN za prava djeteta, u cilju ispunjavanja Preporuka upućenih Crnoj Gori 2010. godine. Međutim, istakla je da nije obezbijeđen mehanizam koji će pratiti primjenu Nacionalnog plana akcije za djecu. Saopštila je da je najveći broj pritužbi u oblasti socijalne zaštite, u pogledu ostvarivanja socijalnih prava i da je Zaštitnik u junu 2013. godine sačinio Mišljenje sa brojnim Preporukama upućenim centrima za socijalni rad i utvrdio rok od devet mjeseci za realizaciju istih i, s tim u vezi, pozvala Odbor za ljudska prava i slobode da zajedno isprate ispunjenje datih Preporuka. U vezi sa inkluzijom djece sa smetnjama u razvoju u obrazovni sistem, Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta je saopštila da postoji problem oko angažovanja asistenata u nastavi, jer je njihov broj nedovoljan za djecu koja imaju smetnje u razvoju ili socijalne, kulturološke i jezičke barijere za praćenje nastave.

Direktorica NVO „Centar za prava djeteta“ Rajka Perović je saopštila da su Preporuke Komiteta UN za prava djeteta Crnoj Gori upućene 2010. godine, a još uvijek nije stvoren mehanizam za praćenje Preporuka Komiteta, iako Crna Gora mora izvjestiti Komitet UN za prava djeteta o realizaciji Preporuka 1. oktobra 2015. godine. Takođe, smatra da nije dobro što je prethodni Nacionalni plan akcije za djecu istekao 2010. godine, a novi je usvojen tek 2013. godine, pri čemu nijesu obezbijeđena budžetska sredstva za njegovu realizaciju. Saopštila je da je prije donošenja Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina Vlada Crne Gore donijela Odluku o ukidanju Savjeta za prava djeteta, a Nacionalni plan je predvidio Savjet za prava djeteta kao mehanizam praćenja sprovođenja preporuka, tako da je sada u toku postupak formiranja Savjeta i upućen je poziv nevladinim organizacijama za predlaganje kandidata za člana Savjeta.

Jedna od Preporuka Komiteta UN za prava djeteta odnosi se na jačanje funkcije Zamjenika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za prava djeteta i obezbjeđivanje većih finansijskih sredstava za ovu oblast, jer pored postupanja po pritužbama, realizuje i brojna istraživanja, analize i slične aktivnosti u cilju poboljšanja položaja djeteta.

Takođe, potrebno je obezbijediti jedinstvenu bazu podataka o svoj djeci, kao i o djeci sa teškoćama u razvoju. Ocijenila je pozitivnim vidljivost djece u budžetima brojnih resornih ministarstava, što je i Preporuka Komiteta UN za prava djeteta. Saopštila je da je urađen veliki broj obuka profesionalaca koji rade sa djecom. Istakla je da je zadovoljna saradnjom državnih organa i institucija sa civilnim sektorom koji se bavi zaštitom prava djeteta.

Nakon rasprave, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova "za") podržao Informaciju o realizaciji Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina i odlučio da predloži sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da je Crna Gora preduzela značajne aktivnosti u cilju ispunjavanja Preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava djeteta datih 2010. godine, kao i da je Nacionalni plan akcije za djecu za period 2013-2017. godina urađen u skladu sa Preporukama Komiteta UN u cilju njihove realizacije i adekvatnog praćenja. Sve aktivnosti, kako zakonodavne tako i konkretne mjere, su u mnogo čemu unaprijedile položaj djeteta u Crnoj Gori i podigle stepen poštovanja dječijih prava na viši nivo, a posebno ranjivih i marginalizovanih grupa djece.

2. Odbor za ljudska prava i slobode ističe da još uvijek nije obezbijeden mehanizam za praćenje primjene Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina i apeluje da se to što skorije riješi.

3. Odbor za ljudska prava i slobode pohvaljuje aktivnosti realizovane u cilju edukacije o dječijim pravima postojećeg kadra u pravosuđu (tužioci, sudije, advokati) s obzirom da postupci u vezi sa maloljetnicima zahtijevaju specijalizovano znanje i senzibilitet budući da donešene odluke značajno utiču na budući razvoj i život djeteta.

Odbor ocjenjuje neophodnim nastavak edukacije svih lica koja rade sa djecom.

4. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da je najveći broj pritužbi upućenih Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore u oblasti socijalne zaštite, u pogledu ostvarivanja socijalnih prava, u vezi sa čim je Zaštitnik u junu 2013. godine sačinio Mišljenje sa brojnim Preporukama upućenim centrima za socijalni rad i utvrdio rok od devet mjeseci za realizaciju istih.

Odbor za ljudska prava i slobode je zaključio da će zajedno sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore pratiti implementaciju Preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućenih centrima za socijalni rad, u cilju poboljšanja zaštite prava djeteta u Crnoj Gori.

5. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da je neophodno obezbijediti veći broj asistenata u nastavi za djecu sa smetnjama u razvoju, kako bi se omogućila njihova inkluzija u obrazovni sistem, odnosno lakše praćenje nastave djeci sa smetnjama u razvoju i djeci koja imaju socijalne, kulturološke i jezičke barijere za praćenje nastave.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je saopštio da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja, na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavilo Informaciju o realizaciji Strategije sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina

U vezi sa Informacijom o realizaciji Strategije sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja Slađana Pešić je naglasila da su socijalna i dječja zaštita djelatnost kojom se obezbjeđuju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni pojedincu i porodici sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, koji uključuju prevenciju i pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba. Reforma sistema socijalne i dječje zaštite ostvaruje se u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i strateškim dokumentima: Strategijom zaštite od nasilja u porodici 2011-2015.godina, Strategijom razvoja hraniteljstva u Crnoj Gori, 2012.-2016.godina, Strategijom razvoja sistema

socijalne i dječje zaštite, za period 2013-2017.godina, Strategijom razvoja sistema socijalne zaštite starih lica, za period 2013-2017. godina i Nacionalnim planom akcije za djecu 2013-2017.godina.

Govoreći o osnovnim pravcima razvoja sistema socijalne i dječje zaštite, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je istakla da Ministarstvo rada i socijalnog staranja polazi od postignutog stepena razvoja socijalne i dječje zaštite, analize postojećeg stanja i sagledavanja aktuelnih potreba u sistemu, kao i od međunarodnih standarda i preporuka međunarodnih organizacija.

Strategijom razvoja sistema socijalne i dječje zaštite, za period 2013-2017.godina sa Akcionim planom za realizaciju za period 2013-2014.godina utvrđeni su sledeći strateški pravci:

-Definisanje razvojne politike socijalne i dječje zaštite povezane sa drugim sistemima i djelatnostima u društvu i harmonizovane sa međunarodnim propisima i standardima, usmjerene na prevenciju socijalnih problema;

- Decentralizaciju sistema socijalne i dječje zaštite;

- Učešće građana i korisnika u odlučivanju o sredstvima i načinima za zadovoljavanje potreba;

- Efikasnija materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti;

- Obezbeđivanje kvalitetnih usluga u socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Strategijom je utvrđeno da će Ministarstvo rada i socijalnog staranja na osnovu evaluacije i izvještaja svih socijalnih aktera koji učestvuju u realizaciji ove Strategije, prema potrebi, a najmanje svake druge godine, sagledati i ocijeniti tok reforme sistema socijalne i dječje zaštite.

Predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja saopštila je da je shodno planiranim aktivnostima za 2013. godinu realizovano sljedeće:

- donijet je Pravilnik o bližim uslovima za ostvarivanje prava na osnovna materijalna davanja iz socijalne i dječje zaštite;

- shodno Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti izvršeno je usklađivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite. Usklađivanje se vrši polugodišnje (1. januara i 1. jula tekuće godine) sa kretanjem troškova života i prosječne zarade zaposlenih na teritoriji Crne Gore na osnovu statističkih podataka za prethodno polugodište u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta, odnosno pada troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada. Akt o usklađivanju mjesečnih novčanih primanja donosi Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

- Razvija se sistem informisanja javnosti o pravima iz socijalne i dječje zaštite radi povećanja dostupnosti prava na portalu Ministarstva rada i socijalnog staranja. Predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je saopštila da će se prethodno navedene aktivnosti odvijati u kontinuitetu shodno Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti. U vezi sa time, istakla je da su pojednostavljene procedure i administriranje za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite. Naime, u postupku ostvarivanja i preispitivanja prava sve dokaze koji se vode kod nadležnih organa obezbeđivaće po službenoj dužnosti Centar za socijalni rad, kao prvostepeni organ. Veća efikasnost u tom pogledu se očekuje u narednom periodu kada se stvore uslovi preuzimanja podataka elektronskim putem što zavisi od razvoja ovog sistema i u drugim oblastima.

- Donijet je Pravilnik o sadržini i obliku individualnog plana aktivacije i načinu sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbeđenja. Do kraja 2013. godine objaviće se u „Sl.listu CG“. Akcionim planom izrada akta je bila predviđena do kraja 2014.godine.

- Donijet je Pravilnik o bližim uslovima o organizaciji, normativima, standardima i načina rada centra za socijalni rad. Do kraja 2013.godine objaviće se u „Sl.listu CG“.

- Donijet je Pravilnik o sadržaju baze podataka i sadržaju i načinu vođenja evidencije u socijalnoj i dječjoj zaštiti. Do kraja 2013. godine objaviće se u „Sl. listu CG“. Akcionim planom izrada akta je bila predviđena do kraja 2014. godine.

- Donijet je Pravilnik o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti; supervizija stručnog rada propisana je Pravilnikom o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti;

Kada su u pitanju planirane aktivnosti, a čija realizacija je u toku, savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Slađana Pešić je istakla da se usluge u oblasti socijalne i dječje zaštite obezbjeđuju putem saradnje Ministarstva rada i socijalnog staranja i opština kada se radi o uslugama dnevnog boravka u Dnevnim centrima. Do sada su otvoreni dnevni centri u Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Ulcinju, Plavu i Cetinju. U različitim fazama realizacije su dnevni centri u Mojkovcu, Baru, Budvi, Rožajama i Beranama. S obzirom da će se u Ministarstvu rada i socijalnog staranja organizovati Direkcija koja će obavljati poslove saradnje sa lokalnom samoupravom, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je saopštila da se u narednom periodu očekuje inteziviranje saradnje u razvoju usluga za kojima postoji potreba u opštinama. Takođe, u narednom periodu, po donošenju odgovarajućih podzakonskih akata, očekuje se razvoj usluga putem javnih nabavki, javnim pozivom ili javno-privatnim partnerstvom. Ove aktivnosti će se odvijati u kontinuitetu. Saopštila je da će se do kraja 2013. godine, donijeti Uredba o dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada organa uprave (nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova) kojom će se stvoriti osnov za početak rada Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Djelatnost Zavoda je obavljanje razvojnih, savjetodavnih, istraživačkih i drugih stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti u cilju unaprijeđenja te oblasti. Akcionim planom je predviđeno donošenje podzakonskog akta u oblasti licenciranja do 2013. godine. Međutim, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti članom 169 stav 2 propisano je donošenje podzakonskog akta dvije godine od dana stupanja na snagu Zakona. Nastojaće se da se navedeni podzakonski akt donesu prije roka utvrđenog Zakonom. Navela je da su u toku aktivnosti na izradi teksta Pravilnika kojima će se urediti minimalni standardi u oblasti usluga, uz učešće stranih konsultanata. Urađena je radna verzija podzakonskog akta kojima će se bliže uraditi porodični smještaj-hraniteljstvo i porodični smještaj uz učešće stranih konsultanata i ubrzo se očekuje sprovođenje zakonske procedure za njegovo usvajanje. Takođe, u toku su aktivnosti na izradi teksta podzakonskog akta kojim će se propisati minimalni standardi za savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge (savjetovanje; terapija; medijacija; SOS telefon) uz učešće stranih konsultanata. Istakla je da su u završnoj fazi aktivnosti na izradi Plana transformacije JU Zavoda „Komanski most“ i JU Dječjeg dom „Mladost“ Bijela.

Povodom razmatranja Informacije o realizaciji Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina (član 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore), Odbor za ljudska prava i slobode sa 21. sjednice, održane 17. decembra 2013. godine, zaključio je da Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu rada i socijalnog staranja podnese

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU INFORMACIJE O REALIZACIJI STRATEGIJE RAZVOJA
SISTEMA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U CRNOJ GORI
ZA PERIOD 2013-2017. GODINA

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je cijeneći važnim upoznavanje sa stepenom realizacije Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, na osnovu Plana aktivnosti Odbora za 2013. godinu, sačinjenog na osnovu:

- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu, usvojenog 31. januara 2013. godine, kao i
- Jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2012. godinu, na 21. sjednici održanoj 17. decembra 2013. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali:
 - Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta,
 - Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete
 - Tamara Milić, samostalna savjetnica u Ministarstvu prosvjete,
 - Danilo Gvozdenović, generalni direktor Direktorata za građevinarstvo u Ministarstvu održivog razvoja i turizma,
 - Zoran Tomić, sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma,
 - Slađana Pešić, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja,
 - Rajka Perović, izvršna direktorica NVO "Centar za prava djeteta" i
 - Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore",

a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu:” *Ostvaren je izvjestan napredak u zaštiti prava djeteta. Kada je riječ o njihovoj zaštiti, Ombusman je više uključen. Pokrenute su kampanje o podizanju svijesti. Zakon o maloljetničkom pravosuđu je usvojen u decembru 2011. Potrebno je ojačati kapacitet Ombudsmana u pogledu prava djeteta, kao i Savjeta za prava djeteta.*” (str.13), realizovanjem 25. aktivnosti,

razmotrio INFORMACIJU O REALIZACIJI STRATEGIJE RAZVOJA SISTEMA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U CRNOJ GORI ZA PERIOD 2013-2017. GODINA, koju je Odboru za ljudska prava i slobode, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore („U izvršavanju poslova iz svog djelokruga Odbor može tražiti od državnog organa podatke i informacije od značaja za svoj rad“), dostavilo Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

Predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja Slađana Pešić informisala je članove Odbora da se reforma sistema socijalne i dječje zaštite ostvaruje u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i strateškim dokumentima.

Osnovni pravci razvoja sistema socijalne i dječje zaštite polaze od postignutog stepena razvoja socijalne i dječje zaštite, analize postojećeg stanja i sagledavanja aktuelnih potreba u sistemu, kao i od međunarodnih standarda i preporuka međunarodnih organizacija.

Strategijom razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2013-2017. godine sa Akcionim planom za realizaciju, za period 2013-2014. godina, koja je usvojena u junu 2013. godine, utvrđeni su sledeći strateški pravci:

- Definisane razvojne politike socijalne i dječje zaštite povezane sa drugim sistemima i djelatnostima u društvu i harmonizovane sa međunarodnim propisima i standardima, usmjerene na prevenciju socijalnih problema;
- Decentralizacija sistema socijalne i dječje zaštite;
- Učešće građana i korisnika u odlučivanju o sredstvima i načinima za zadovoljavanje potreba;
- Efikasnija materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti i
- Obezbeđivanje kvalitetnih usluga u socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Članovima Odbora su od predstavnice Ministarstva rada i socijalnog staranja saopšteni podaci o realizaciji planiranih aktivnosti za 2013.godinu:

- donijet je Pravilnik o bližim uslovima za ostvarivanje prava na osnovna materijalna davanja iz socijalne i dječje zaštite;
- shodno Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti izvršeno je usklađivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite;
- razvija se sistem informisanja javnosti o pravima iz socijalne i dječje zaštite radi povećanja dostupnosti prava na portalu Ministarstva rada i socijalnog staranja;
- shodno Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti pojednostavljene su procedure i administriranje za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite;
- donijet je Pravilnik o sadržini i obliku individualnog plana aktivacije i načinu sprovođenja mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbeđenja. Do kraja 2013.godine objaviće se u „Sl.listu CG“. Akcionim planom izrada akta je bila predviđena do kraja 2014.godine;
- donijet je Pravilnik o bližim uslovima o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada centra za socijalni rad. Do kraja 2013.godine objaviće se u „Sl.listu CG“;
- donijet je Pravilnik o sadržaju baze podataka i sadržaju i načinu vođenja evidencije u socijalnoj i dječjoj zaštiti. Do kraja 2013.godine objaviće se u „Sl.listu CG“. Akcionim planom izrada akta je bila predviđena do kraja 2014.godine;
- donijet je Pravilnik o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti;
- supervizija stručnog rada propisana je Pravilnikom o bližim uslovima i standardima za obavljanje stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti;
- do kraja 2013. godine donijeće se Uredba o dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada organa uprave kojom će se stvoriti osnov za početak rada Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Djelatnost Zavoda je obavljanje razvojnih, savjetodavnih, istraživačkih i drugih stručnih poslova u socijalnoj i dječjoj zaštiti u cilju unapređenja te oblasti.
- u toku su aktivnosti na izradi teksta Pravilnika kojima će se urediti minimalni standardi u oblasti usluga uz učešće stranih konsultanata;
- urađena je radna verzija podzakonskog akta kojim će se bliže uraditi porodični smještaj-hraniteljstvo i porodični smještaj uz učešće stranih konsultanata i ubrzo se očekuje sprovođenje zakonske procedure za njegovo usvajanje;

- u toku su aktivnosti na izradi teksta podzakonskog akta kojim će se propisati minimalni standardi za savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge (savjetovanje, terapija, medijacija, SOS telefon), uz učešće stranih konsultanata.

- u završnoj fazi su i aktivnosti na izradi Plana transformacije JU Zavod „Komanski most“ i JU Dječji dom „Mladost“- Bijela.

Nakon rasprave, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova “za”) podržao Informaciju o realizaciji Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina i odlučio da predloži sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore konstatuje da se reforma sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori odvija planiranom dinamikom, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i strateškim dokumentima: Strategijom zaštite od nasilja u porodici (2011-2015. godina), Strategijom razvoja hraniteljstva u Crnoj Gori (2012.-2016. godina), Strategijom razvoja sistema socijalne i dječje zaštite (2013-2017.godina), Strategijom razvoja sistema socijalne zaštite starih lica (2013-2017. godina) i Nacionalnim planom akcije za djecu (2013-2017. godina).

2. Ministarstvo rada i socijalnog staranja u dijelu svoje nadležnosti i u saradnji sa drugim državnim organima, a uz podršku i pomoć međunarodnih organizacija, preduzima brojne aktivnosti u cilju realizacije strateških pravaca razvoja socijalne i dječje zaštite koji podrazumijevaju:

- definisanje razvojne politike socijalne i dječje zaštite povezane sa drugim sistemima i djelatnostima u društvu i harmonizovane sa međunarodnim propisima i standardima, usmjerene na prevenciju socijalnih problema;

- decentralizaciju sistema socijalne i dječje zaštite;

- učešće građana i korisnika u odlučivanju o sredstvima i načinima za zadovoljavanje potreba;

- efikasnija materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti i

- obezbjeđivanje kvalitetnih usluga u socijalnoj i dječjoj zaštiti.

3. Odbor za ljudska prava i slobode pohvaljuje realizaciju usluga u oblasti socijalne i dječje zaštite koje se odvijaju putem saradnje Ministarstva rada i socijalnog staranja i opština, a konkretno je riječ o uslugama dnevnog boravka djece u dnevnim centrima.

Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje značajnim što su do sada otvoreni dnevni centri u Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Ulcinju, Plavu i Cetinju i izražava nadu da će se u skorijem periodu otvoriti dnevni centri u Mojkovcu, Baru, Budvi, Rožajama i Beranama.

Odbor za ljudska prava i slobode daje punu podršku daljim aktivnostima Ministarstva rada i socijalnog staranja usmjerenim na saradnju sa lokalnom samoupravom radi razvoja usluga za kojima postoji potreba u opštinama.

4. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da su u velikoj mjeri vidljivi naponi da se djeci smještenoj u ustanovama sistema obezbijedi najviši stepen brige uz poštovanje njihovih potreba, a u skladu sa najboljim interesom svakog djeteta. Kada su u pitanju ustanove za brigu i smještaj djece veliki broj aktivnosti je usmjeren u obezbjeđivanje adekvatnih uslova za smještaj i prijatan boravak djece. Odbor pohvaljuje aktivnosti koje su nadležni državni organi preduzeli na stvaranju i jačanju različitih oblika alternativne zaštite i zbrinjavanja djece u okrilju porodica i smanjivanja broja djece u institucionalnom tretmanu. Jačanje kadrovskih kapaciteta koji su

angažovani u direktnom radu sa djecom i porodicama kao i uspostavljanje novih servisa koji će na različite načine omogućiti i olakšati život u porodici, po ocjeni Odbora, treba da bude pravac razvijanja buduće politike socijalne i dječije zaštite.

5. Odbor za ljudska prava i slobode smatra neophodnim što skoriju izradu informacionog sistema socijalnog staranja ("socijalnog kartona"), jer će uspostavljanjem efikasnog sistema evidencije, odnosno baze podataka biti omogućeno definisanje indikatora za prepoznavanje socijalnih grupa kojima su najpotrebniji različiti vidovi materijalne i druge podrške, kao i definisanje jedinstvene baze podataka o korisnicima prava, odnosno usluga socijalne i dječije zaštite. S tim u vezi, Odbor pohvaljuje donošenje Pravilnika o sadržaju baze podataka i sadržaju i načinu vođenja evidencije u socijalnoj i dječjoj zaštiti koji će do kraja 2013. godine biti objavljen u Službenom listu Crne Gore.

6. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da se aktivnostima realizovanim u toku 2013. godine, u skladu sa novim Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, značajno doprinijelo poboljšanju stanja u oblasti socijalne i dječije zaštite.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da je Ministarstvo prosvjete, na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, dostavilo Informaciju o ostvarivanju prava djece u vezi sa inkluzijom djece u obrazovni sistem, pogotovo djece sa smetnjama u razvoju, u fokusu kapaciteta institucija nadležnih za ostvarivanje ovih prava i zamolio Pomoćnicu ministra prosvjete da je obrazloži.

Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović je saopštila da se u sistemu obrazovanja i vaspitanja teži okruženju koje podstiče učešće djece i njihovih razvojnih kapaciteta do najveće moguće mjere. Navodeći da je predškolsko vaspitanje i obrazovanje od presudnog značaja za sveukupan rast, razvoj i formiranje ličnosti djeteta, pomoćnica ministra prosvjete je naglasila da Crna Gora teži da kroz ovaj nivo obrazovanja stvori uslove za razvoj svih potencijala djece, njihovo odrastanje i ispunjenje potreba zasnovanih na principima Konvencije UN o pravima djeteta. Takođe, rukovodeći se najboljim interesima djeteta, Ministarstvo prosvjete teži izgradnji sistema predškolskog vaspitanja i obrazovanja koji je dostupan svoj djeci i porodicama.

Pomoćnica ministra prosvjete je naglasila da, u skladu sa strateškim opredjeljenjima Ministarstva prosvjete, raste obuhvat djece, a posebno starijeg predškolskog uzrasta. Donešeni su nastavni programi za kraće pripremne aktivnosti za polazak u osnovnu školu, za rani razvoj djece (uzrast do 3 godine), kao i program »Pripremni vrtići za djecu RE populacije«.

Shodno Strategiji ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja Ministarstvo prosvjete pilotira aktivnosti interaktivnih službi orijentisanih ka djeci koja žive u seoskim oblastima u kojima ne postoje objekti predškolskih jedinica. Nakon analize programa pilotira se u tri opštine: Danilovgrad, Berane i Rožaje cijeneći da im gravitira značajan broj seoskih naselja. Takođe, značajne su kapitalne investicije i ulaganja u predškolsko vaspitanje i obrazovanje, a izdvojila je sledeće: objekte u naselju Blok V u Podgorici, Gradskoj opštini Golubovci, Budvi, naseljima Kličevo i Ozrinići u Nikšiću, Tivtu, Bijelom Polju, na Žabljaku. U toku je realizacija projekata izgradnje dva predškolska objekta u Podgorici i Bijelom Polju. Iz kreditnih sredstava će se finansirati izgradnja objekata u Pljevljima, Ulcinju, Baru i Podgorici.

Pomoćnica ministra prosvjete je naglasila da je razvoj inkluzivnog obrazovanja jedan od postavljenih prioriteta reforme obrazovanja u Crnoj Gori. U sistemu obrazovanja se primjenjuju inkluzivni principi, prije svega pravo djeteta da odrasta u primarnoj porodici i da se školuje u okviru redovnog sistema. Veliki broj djece sa posebnim obrazovnim potrebama obrazuje se u redovnim školama u uslovima koji odgovaraju njihovim potrebama i mogućnostima. Djeca s

težim smetnjama se uključuju u posebna odjeljenja pri redovnim školama uz zajedničku nastavu pojedinih predmeta sa vršnjacima u redovnim odjeljenjima. U resursni centar se upućuju kada je to jedini i najbolji interes djeteta. Za svako od ove djece izrađuje se individualni razvojno-obrazovni program. Naglašavajući značaj pružanja podrške djeci sa posebnim obrazovnim potrebama, Pomoćnica ministra prosvjete je istakla da je u tom cilju i organizovan veliki broj obuka kadra. Na nivou lokalne zajednice formirane su komisije za usmjeravanje djece sa posebnim obrazovnim potrebama u obrazovno-vaspitni sistem. Članovi komisija su završili obuke o: socijalnom modelu nastajanja posebne obrazovne potrebe; instrumentima procjene i intervencije i dobili stručnu i savjetodavnu podršku. Posebne ustanove (bivše specijalne škole) su transformisane u resursne centre. Pomoćnica ministra prosvjete je saopštila da u Crnoj Gori postoje tri resursna centra za: slušne i govorne smetnje, intelektualne smetnje i autizam i tjelesne i vizuelne smetnje. Resursni centri su podrška inkluzivnom obrazovanju, nude programe intervencije sa djecom, pružaju instrukcije za rad i stručno usavršavanje nastavnom kadru škola, podršku i uputstva roditeljima za rad s djetetom. Učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama obezbjeđuju se asistenti u nastavi. Pripremljeni su udžbenici na Brajevom pismu za osnovnu školu, a u toku je proces prenosa na audio zapis. Sprovode se obuke za primjenu Brajevog pisma, kao i znakovnog jezika. Urađen je niz specijalizovanih i tematskih priručnika za rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama. Osim sistemskih napora na polju socijalne inkluzije radi promocije inkluzije djece sa smetnjama u razvoju, pomoćnica ministra prosvjete je naglasila da se sprovodi šira kampanja svih aktera koju vode Vlada Crne Gore i kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori.

Naglašavajući značaj kampanje „Govorimo o mogućnostima“ Pomoćnica ministra prosvjete je istakla da je cilj iste da se podigne svijest crnogorske šire javnosti o pravima djece sa smetnjama u razvoju i time utiče na mijenjanje stavova i prakse po pitanju inkluzije djece sa smetnjama u razvoju. Od momenta početka Kampanje, u avgustu 2010. godine, uočen je njen izraziti uticaj koji se ogleda u činjenici značajnog povećanja procenta građana koji smatraju da je za djecu sa smetnjama u razvoju bolje da borave u svojoj porodici nego da se upućuju u „specijalne ustanove“. Takođe, upadljivo je povećan procenat roditelja koji prihvataju da djeca sa posebnim obrazovnim potrebama pohađaju ista odjeljenja sa njihovom djecom i da se intenzivno druže izvan škole, kao i onih koji smatraju da djeca sa posebnim obrazovnim potrebama treba da budu podjednako uvaženi članovi zajednice i imaju jednake šanse za učešće u društvu.

Pomoćnica ministra prosvjete je saopštila da je Ministarstvo prosvjete, u skladu sa Programom rada Vlade za 2013. godinu, pripremlilo Nacrt Strategije inkluzivnog obrazovanja. Strategija je razvijana kroz participativni proces svih relevantnih subjekata, a uključuje obrazovne paradigme, smjernice međunarodnih organizacija, institucija, tijela Evropske unije i tendencije školskih sistema evropskih zemalja. Dokument određuje ciljeve i pravce razvoja obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama na osnovu analize realizacije mjera Strategije inkluzivnog obrazovanja koja je obuhvatila period od 2008. do 2013. godine. Naglasila je da su zapažene oblasti na koje treba ukazati da bi primjenom mjera novog dokumenta djeca sa posebnim obrazovnim potrebama ostvarila pravo na puno učešće u obrazovanju i društvu. Cilj Strategije inkluzivnog obrazovanja je da se djeci sa posebnim obrazovnim potrebama omogući pristup obrazovanju, racionalno i operativno obezbijedi postizanje razvojnih i obrazovnih postignuća kroz individualizovanu, dodatnu podršku. Podstiče se primjena instrumenata namijenjenih ranom otkrivanju i utvrđivanju smetnji i koncipiranju mjera rane intervencije i psihosocijalne podrške za djecu i njihove roditelje, rano učenje i razvoj. Pomoćnica ministra prosvjete smatra neophodnim da se za svu djecu mora obezbijediti pristup i kontinuitet kvalitetnog obrazovanja, olakšice za uključivanje u proces predškolskog vaspitanja i obrazovanja,

primjena individualnog obrazovnog programa, modularizacija programa stručnog obrazovanja uvođenje "individualnog tranzicionog plana" koji je usmjeren na saradnju između osnovnih i srednjih škola, kao i pripremu za zapošljavanje i samostalan život.

U cilju pružanja podrške za proces nastave i učenja na svim nivoima, Pomoćnica ministra prosvjete je naglasila da su shodno tom afinitetu i precizno definisana zaduženja uprave škole, stručne službe (pedagog, psiholog, defektolog), nastavnika, resursnih centara, asistenta u nastavi. Takođe, potrebno je obezbijediti uslugu kroz Program javnih radova, a Pravilnikom o grant šemama omogućiti da škole i licencirani pružaoci usluga (saglasno analizi potreba Ministarstva prosvjete i pravnom regulativom) konkurišu za sredstva iz Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom za angažman asistenata u nastavi. Mjere podrazumijevaju i obuku nastavnika, stručnih saradnika i profesionalaca (sa akcentom na metodici i savremenim pristupima rada sa djecom sa smetnjama u razvoju). Naglasila je da u narednom periodu treba unaprijediti instrumente za praćenje i evaluaciju obrazovnih i razvojnih postignuća djece.

Kada su u pitanju djeca pripadnici RE populacije, Pomoćnica ministra prosvjete je naglasila je Ministarstvo prosvjete posebno orijentisano ka ispunjenju prava i obezbjeđivanju kvalitetnog osnovnog obrazovanja za djecu sa Kampova Konik I i II. Ministarstvo prosvjete od školske 2008/09. godine realizuje aktivnosti uključivanja ove djece u gradske osnovne škole. Ove školske godine se tzv. desegregisano obrazovanje RE djece iz Kampova Konik I i II odvija u 6 podgoričkih osnovnih škola: "Božidar Vuković Podgoričanin", "Marko Miljanov", "21. maj", "Savo Pejanović", "Vladimir Nazor" i "Vuk Karadžić". Ove aktivnosti predstavljaju uvod u postepeno zatvaranje Područnog odjeljenja JU OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin". Za njih je obezbijeđen prevoz do gradskih škola i besplatni kompleti udžbenika. Za upisane učenike srednjih škola ove populacije, obezbjeđuju se besplatni udžbenici i stipendije. Ministarstvo prosvjete preporučuje školama da zainteresovanim Romima i Egipćanima odobre besplatno vanredno polaganje razreda, a po principu afirmativne akcije Ministarstvo posreduje za upis u stručne škole. Saradjujući sa visokoškolskim institucijama, Ministarstvo prosvjete je podržalo mnoge mlade iz RE populacije u želji da ostvare svoje akademske ambicije.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta Nevenka Stanković je izrazila zadovoljstvo što Odbor za ljudska prava i slobode značajnu pažnju posvećuje aktivnostima koje se odnose na prava djeteta. Saopštila je da je Nacionalni plan akcije za djecu urađen u skladu sa Preporukama Komiteta UN za prava djeteta, u cilju ispunjavanja Preporuka upućenih Crnoj Gori 2010. godine. Međutim, nije obezbijeđen mehanizam koji će pratiti primjenu Nacionalnog plana akcije za djecu što može ubuduće predstavljati prepreku u ispunjavanju Preporuka Komiteta UN. Saopštila je da je najveći broj pritužbi u oblasti socijalne zaštite, u pogledu ostvarivanja socijalnih prava i da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore u junu 2013. godine sačinio Mišljenje sa brojnim preporukama upućenim centrima za socijalni rad i utvrdio rok od 9 mjeseci za realizaciju preporuka i s tim u vezi pozvala Odbor za ljudska prava i slobode da zajedno isprate ispunjenje datih Preporuka. U vezi sa inkluzijom djece sa smetnjama u razvoju u obrazovni sistem, Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta je saopštila da postoji problem oko angažovanja asistenata u nastavi, jer je njihov broj nedovoljan za djecu koja imaju smetnje u razvoju ili socijalne, kulturološke i jezičke barijere za praćenje nastave a posebno kada su u pitanju djeca pripadnici romske i egipćanske populacije.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je podsjetio da je Odbor naročitu pažnju, kroz brojne aktivnosti utvrđene Planom aktivnosti za 2013. godinu, a shodno nalazima u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu posvećuje pravima djeteta. Ovo s toga što je u oktobru 2010. godine Crna Gora dobila obavezujuće Preporuke Komiteta UN za prava djeteta,

koje su se odnosile na različite oblasti djelovanja u cilju poboljšanja položaja djece i podizanja stepena poštovanja prava djeteta u Crnoj Gori. Sve aktivnosti koje Odbor realizuje u ovoj oblasti fokusiraju se na oblasti djelovanja koje je Savjet Evrope, do 2015. godine, utvrdio:

- Porodica;
- Razvijanje servisa socijalnih usluga i socijalne brige o djeci;
- Obrazovanje i participacija djece i
- Zaštita od seksualnog zlostavljanja i iskorišćavanja djece, dječje pornografije i dječje prostitucije.

Predsjednik Odbora je mišljenja da ima pozitivnih pomaka na planu poboljšanja položaja djece i podizanja stepena poštovanja prava djeteta u Crnoj Gori. Istakao je i da su kampanje “Govorimo o mogućnostima” i “Svako dijete treba porodicu” značajno doprinijele poboljšanju položaja djece u Crnoj Gori.

Direktorica NVO „Centar za prava djeteta“ Rajka Perović je saopštila da su Preporuke Komiteta UN za prava djeteta Crnoj Gori upućene 2010. godine, a još uvijek nije stvoren mehanizam za praćenje Preporuka Komiteta, iako Crna Gora mora izvijestiti Komitet UN za prava djeteta o realizaciji Preporuka 1. oktobra 2015. godine. Takođe, smatra negativnim i to što je prethodni Nacionalni plan akcije za djecu istekao 2010. godine, a novi je usvojen tek 2013. godine, pri čemu nijesu obezbijeđena budžetska sredstva za njegovu realizaciju. Saopštila je da je prije donošenja Nacionalnog plana akcije za djecu Vlada Crne Gore donijela Odluku o ukidanju Savjeta za prava djeteta, a Nacionalni plan je predvidio Savjet za prava djeteta kao mehanizam praćenja sprovođenja preporuka, tako da je sada u toku postupak formiranja Savjeta. Upućen je poziv nevladinim organizacijama za predlaganje kandidata za člana Savjeta. Jedna od Preporuka Komiteta UN za prava djeteta odnosi se na jačanje funkcije Zamjenika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za prava djeteta i obezbjeđivanje većih finansijskih sredstava, koji pored postupanja po pritužbama, realizuje i brojna istraživanja, analize i slične aktivnosti u cijju poboljšanja položaja djeteta. Takođe, istakla je da je potrebno obezbijediti jedinstvenu bazu podataka o svoj djeci, kao i o djeci sa teškoćama u razvoju. Ocijenila je pozitivnim vidljivost djece u budžetima brojnih resornih ministarstava, što je i Preporuka Komiteta UN za prava djeteta. Saopštila je da je urađen veliki broj obuka profesionalaca koji rade sa djecom. Istakla je da je zadovoljna saradnjom državnih organa i institucija sa civilnim sektorom koji se bavi zaštitom prava djeteta.

Izvršna direktorica NVO “Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore” Marina Vujačić je istakla da nije zadovoljna onim što je urađeno u oblasti prava djeteta i prava osoba sa invaliditetom. S obzirom na značaj pomenute problematike, izvršna direktorica Marina Vujačić smatra bitnim postojanje konkretnih podataka o ukupnom broju djece sa invaliditetom, kao i podataka o broju onih koji su uključeni u obrazovni proces, što i navodi kao jednu od manjkavosti rada Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva prosvjete. Takođe, zbog propusta da se na vrijeme uradi rana detekcija, nedostaju podaci o djeci sa hendikepom koja su uključena u obrazovni proces.

Imajući u vidu Nacionalni plan akcije za djecu za period 2013-2017. godina, istakla je da još nijesu zaživjele vizije i ideje definisane tim planom na pravi način. Između ostalog, navela je i da ne postoje konkretni podaci o pristupačnosti institucijama u oblasti obrazovanja, kao u oblasti socijalne i dječje zaštite. U vezi s tim, upitala je predstavnike Ministarstva rada i socijalnog staranja da li postoji analiza koja bi ukazala na stepen poštovanja standarda o pristupačnosti u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti? Kada je u pitanju socijalna i dječija zaštita djece sa invaliditetom, smatra da proces deinstitucionalizacije djece smještene u ustanovama dječije zaštite nije zaživio

na adekvatan način s obzirom da osnivanje dnevnih centara treba da bude prelazni servis podrške djeci sa invaliditetom, budući da je za njih najbolje da budu u porodici kao i sva ostala djeca. Mišljenja je da su ovim putem roditelji primorani da djecu smještaju u pomenute centre tako da se ne može govoriti o procesu deinstituicijalizacije. Izvršnu direktoricu NVO Udruženja mladih sa hendikepom je interesovalo kako će se prikupiti finansijska sredstva za realizaciju aktivnosti utvrđenih Nacionalnim planom akcije za djecu? Navodeći da je u Strategiji inkluzivnog obrazovanja predviđeno da su škole zadužene za prilagođavanje objekata, upitala je predstavnike Ministarstva prosvjete šta će Ministarstvo prosvjete konkretno uraditi ako škole ne ispuštaju standarde o pristupačnosti. Mišljenja je da bi Ministarstvo prosvjete trebalo da prijavi inspekciji rada ukoliko škole ne ispoštuju standarde o pristupačnosti shodno Pravilniku o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti. Saopštila je da NVO Udruženja mladih sa hendikepom planira realizaciju projekta u saradnji sa Ministarstvom prosvjete oko analize pristupačnosti objekata licima sa invaliditetom.

Tamara Milić, savjetnica u Ministarstvu prosvjete se složila sa predstavnicom NVO "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore" da se mora raditi na ranom otkrivanju smetnji kod djece, tj. iste na vrijeme identifikovati i posvetiti se njihovoj zaštiti. Istakla je značaj uloge asistenata kojima treba omogućiti praktičan rad sa djecom sa smetnjama u razvoju kako bi ih osposobili da samostalno funkcionišu. U tom pogledu, presudna je uloga medijatora, jer on posreduje između škola i vrtića za djecu koja imaju smetnje u razvoju ili socijalne, kulturološke i jezičke barijere za praćenje nastave, a posebno kada su u pitanju djeca, pripadnici romske i egipćanske populacije. Što se tiče baze podataka, naglasila je da treba poboljšati mehanizam, naročito u pogledu komunikacije sa školama.

Predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja Slađana Pešić je istakla da su preduzete aktivnosti na formiranju Savjeta za prava djeteta kojim će predsjedavati Ministar rada i socijalnog staranja, što će ubuduće predstavljati prednost u ispunjavanju Preporuka Komiteta UN. Saopštila je da je Nacionalnim planom akcije za djecu za period 2013.-2017. godina jedna od stavki budžet kojim su jasno i precizno predviđena sredstva za finansiranje prethodno navedenih, planiranih aktivnosti.

Što se tiče baze podataka dječije zaštite, istakla je da će baza podataka pružati tačne i pouzdane podatke o karakteristikama i potrebama djece koja su u sistemu socijalne i dječije zaštite na lokalnom i nacionalnom nivou, tj. djeci iz siromašnih porodica, žrtvama nasilja, djeci u sukobu sa zakonom. Ovi se podaci kasnije mogu koristiti u prepoznavanju i reagovanju na nađene praznine u pružanju usluga, što će djeci olakšati pristup uslugama, uključujući i onim preventivnim. Saopštila je da je izrada baze podataka za dječju zaštitu dio Projekta „Reforma sistema socijalne i dječije zaštite: unapređenje socijalne inkluzije”, koji sprovodi Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo prosvjete, uz podršku UNICEF-a i UNDP-a, a finansira Evropska unija, u iznosu od 3 000 000.

Kada su u pitanju dnevni centri, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je istakla da Dnevni centar predstavlja socijalni servis na lokalnom nivou, alternativni oblik socijalne zaštite djece sa smetnjama u razvoju i za Crnu Goru predstavlja inovativnu koncepciju, kako u organizacionom, tako i u finansijskom smislu. Osnivanje mreže dnevnih centara pomaže deinstituicijalizaciju i decentralizaciju sistema socijalne zaštite. Osnovna socijalna i medicinska rehabilitacija takođe im se pruža unutar dnevnog centra, kako bi sačuvali i unaprijedili svoje funkcionalne sposobnosti. Objasnila je da je u pitanju nova usluga socijalne zaštite koja predstavlja zamjenu za život u instituciji i osmišljena da unaprijedi položaj djece koja se trenutno nalaze u institucionalnom smještaju ili kojima treba ovakav vid zbrinjavanja, kao i da obezbijedi

pripremu za samostalniji život van ustanove i u skladu sa planiranim procesom deinstitutionalizacije.

Navodeći da nije zadovoljna rezultatima postignutim na unapređenju položaja djece u Crnoj Gori, poslanica Ljerka Dragičević je upitala predstavnicu Ministarstva rada i socijalnog staranja šta je urađeno na planu zaštite djece od seksualnog iskorišćavanja? Vezano za bazu podataka djece sa posebnim potrebama, poslanica je upitala da li se zna tačan broj koliko ih ima?

Predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je saopštila da ne postoji jedinstvena Baza podataka dječije zaštite. Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz podršku UNICEF-a je kreiralo Bazu podataka dječije zaštite koja će sadržati sve relevantne podatke i indikatore, koji se odnose na djecu. U pripremnoj fazi su aktivnosti koje se tiču uspostavljanja jedinstvene baze podataka o žrtvama nasilja u porodici kao i jedinstvene SOS linije na državnom nivou. Planom realizacije ovih aktivnosti predviđeno je da se uspostavi jedinstvena baza podataka i jedinstvena SOS linija na državnom nivou.

Vezano za zaštitu djece od seksualnog iskorišćavanja predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja je istakla da na Intenzivno se radi na implementaciji Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Strategije zaštite od nasilja u porodici. U svim Centrima za socijalni rad su formirani Stručni timovi za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom. Takođe, uz podršku UNICEF-a i UNDP-a Ministarstvo rada i socijalnog staranja je organizovalo niz edukacija kojima je obuhvaćen veliki broj stručnih radnika iz centara za socijalni rad. Obuke su organizovane u cilju obezbjeđivanja standardizovanog pristupa svih učesnika u procesu zaštite i podrške žrtvama nasilja i upoznavanja sa principima međusektorske saradnje, senzibilisanja za problematiku porodičnog nasilja, kao i upoznavanja sa principima rada sa žrtvama. Planirane su kontinuirane edukacije stručnih radnika iz ove oblasti.

Predsjednik Odbora je naglasio da je razumljivo da se ukaže na ono što nije urađeno kako bi se unaprijedilo isto, ali i da se istaknu pohvale na račun onoga što je urađeno. U vezi sa tim, prioritetnim smatra pitanje da li su institucije preduzele sve neophodne aktivnosti s obzirom na finansijska sredstva koja su u tu svrhu i bila predviđena. Značajnim problemom smatra problem kadra, a posebno kadra koji treba da radi sa osobama sa posebnim potrebama. Zato i treba skoncentrisati aktivnosti na povećanje broja fizioterapeuta i logopeda. Svaka opština treba da ima Dnevni centar, svako dijete mora imati podršku onda kada nijesu u mogućnosti da se uklope u sistem inkluzivnog obrazovanja. Krajnji cilj je svakako da se ovakvi socijalni servisi na lokalnom nivou otvore u svim opštinama Crne Gore, jer će to omogućiti da djeca borave u sredini u kojoj su rođeni, gdje će imati trajnu obrazovnu, psiho-socijalnu i medicinsku pomoć koja je po mjeri djeteta i prilagođena njihovim potrebama.

Povodom razmatranja Informacije o ostvarivanju prava djece u vezi sa inkluzijom djece sa smetnjama u razvoju, u fokusu kapaciteta institucija nadležnih za ostvarivanje ovih prava (član 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore), Odbor za ljudska prava i slobode sa 21. sjednice, održane 17. decembra 2013. godine, zaključio je da Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu prosvjete podnese

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU INFORMACIJE O OSTVARIVANJU PRAVA DJECE U
VEZI SA INKLUZIJOM DJECE U OBRAZOVNI SISTEM, POGOTOVO DJECE SA

SMETNJAMA U RAZVOJU, U FOKUSU KAPACITETA INSTITUCIJA NADLEŽNIH ZA OSTVARIVANJE OVIH PRAVA

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je cijeneći važnim upoznavanje sa stepenom realizacije aktivnosti usmjerenih na ostvarivanju prava djece u vezi sa inkluzijom djece u obrazovni sistem, pogotovo djece sa smetnjama u razvoju, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, na osnovu Plana aktivnosti Odbora za 2013. godinu, sačinjenog na osnovu:

- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu, usvojenog 31. januara 2013. godine, kao i
- Jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2012. godinu,

na 21. sjednici održanoj 17. decembra 2013. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali:

- Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta,
- Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete
- Tamara Milić, samostalna savjetnica u Ministarstvu prosvjete,
- Danilo Gvozdrenović, generalni direktor Direktorata za građevinarstvo u Ministarstvu održivog razvoja i turizma,
- Zoran Tomić, sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma,
- Slađana Pešić, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja,
- Rajka Perović, izvršna direktorica NVO "Centar za prava djeteta" i
- Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore",

a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu:" *Ostvaren je izvjestan napredak u zaštiti prava djeteta. Kada je riječ o njihovoj zaštiti, Ombusman je više uključen. Pokrenute su kampanje o podizanju svijesti. Zakon o maloljetničkom pravosuđu je usvojen u decembru 2011. Potrebno je ojačati kapacitet Ombudsmana u pogledu prava djeteta, kao i Savjeta za prava djeteta. Izvjestan napredak je ostvaren po pitanju prava socijalno ugroženih osoba i/ili osoba s invaliditetom. U martu je Vlada usvojila Akcioni plan za integraciju osoba s invaliditetom za period 2012-2013. Zakon o osobama s invaliditetom i dalje ima nedostatke u pogledu usklađenosti s pravnom tekovinom EU. Savjet za brigu o osobama s invaliditetom je osnovan u martu. Potrebno je dalje ojačati mehanizme za praćene i sankcionisanje institucija koje se bave osobama s invaliditetom. (str.13), realizovanjem 26. aktivnosti,*

razmotrio INFORMACIJU O OSTVARIVANJU PRAVA DJECE U VEZI SA INKLUZIJOM DJECE U OBRAZOVNI SISTEM, POGOTOVO DJECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU, U FOKUSU KAPACITETA INSTITUCIJA NADLEŽNIH ZA OSTVARIVANJE OVIH PRAVA, koju je Odboru za ljudska prava i slobode, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore („U izvršavanju poslova iz svog djelokruga Odbor može tražiti od državnog organa podatke i informacije od značaja za svoj rad.“), dostavilo Ministarstvo prosvjete.

Pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović je informisala članove Odbora da je predškolsko vaspitanje i obrazovanje od presudnog značaja za sveukupan rast, razvoj i formiranje ličnosti djeteta. Crna Gora teži da kroz ovaj nivo obrazovanja stvori uslove za razvoj svih

potencijala djece, njihovo odrastanje i ispunjenje potreba zasnovanih na principima Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta.

Rukovodeći se najboljim interesima djeteta, izgrađuje se sistem predškolskog vaspitanja i obrazovanja koji je dostupan svoj djeci i porodicama. S tim u vezi, raste obuhvat djece, posebno djece starijeg predškolskog uzrasta. Donešeni su nastavni programi za kraće pripremne aktivnosti za polazak u osnovnu školu, za rani razvoj djece (uzrast do 3 godine), kao i program »Pripremni vrtići za djecu RE populacije«. Pomoćnica ministra prosvjete je istakla da, shodno Strategiji ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja, Ministarstvo prosvjete sprovodi pilot projekat u Danilovgradu, Beranama i Rožajama koji podrazumijeva aktivnosti Interaktivnih službi orijentisanih ka djeci koja žive u seoskim oblastima u kojima ne postoje objekti predškolskih jedinica.

Prema podacima iznesenim na sjednici Odbora realizovane su značajne kapitalne investicije i ulaganja u predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Izgrađena su četiri nova objekta, u toku je izgradnja još dva- u Podgorici i Bijelom Polju, a iz kreditnih sredstava će se finansirati izgradnja još sedam novih objekata.

S obzirom da je razvoj inkluzivnog obrazovanja jedan od prioriteta reforme obrazovanja u Crnoj Gori, saopšteno je da je Ministarstvo prosvjete u skladu sa Programom rada Vlade za 2013. godinu, uz učešće svih relevantnih subjekata, pripremlilo Nacrt strategije inkluzivnog obrazovanja za period 2014-2018. godina kojim su određeni ciljevi i pravci razvoja obrazovanja djece sa posebnim obrazovnim potrebama na osnovu analize realizacije mjera prethodne Strategije inkluzivnog obrazovanja (2008. do 2013. godina).

Ministarstvo prosvjete je definisalo sledeće zadatke: sprovesti ranu detekciju, intervenciju, učenje, razvoj i psihosocijalnu podršku djeci i njihovim roditeljima, a djeci sa posebnim obrazovnim potrebama omogućiti pristup i kontinuitet kvalitetnog obrazovanja koje će ih osposobiti za samostalan život i rad. Takođe, potrebno je obezbijediti podršku za proces nastave i učenja na svim nivoima i unaprijediti bazično obrazovanje, specijalističko osposobljavanje i profesionalno usavršavanje nastavnog i stručnog kadra, kao i poboljšati praćenje i evaluaciju obrazovnih i razvojnih postignuća djece.

Ministarstvo prosvjete posebne napore ulaže na poboljšanje položaja djece, pripadnika RE populacije, kako bi se ovoj djeci obezbijedilo kvalitetno obrazovanje, a Ministarstvo od školske 2008/09. godine realizuje aktivnosti uključivanja ove djece u gradske osnovne škole i obezbjeđuje prevoz do gradskih škola i besplatne kompletne udžbenika.

Nakon rasprave Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova "za") podržao Informaciju o ostvarivanju prava djece u vezi sa inkluzijom djece u obrazovni sistem, pogotovo djece sa smetnjama u razvoju, u fokusu kapaciteta institucija nadležnih za ostvarivanje ovih prava i odlučio da predloži sledeći

ZAKLJUČAK

1. Imajući u vidu činjenicu da je predškolsko vaspitanje i obrazovanje od presudnog značaja za sveukupan rast, razvoj i formiranje ličnosti djeteta i to da Crna Gora teži da kroz ovaj nivo obrazovanja stvori uslove za razvoj svih potencijala djece, njihovo odrastanje i ispunjenje potreba zasnovanih na principima Konvencije UN o pravima djeteta, Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da Vlada Crne Gore, rukovodeći se najboljim interesima djeteta, izgrađuje sistem predškolskog vaspitanja i obrazovanja koji je dostupan svoj djeci i porodicama.

Odbor za ljudska prava i slobode pohvaljuje aktivnosti koje su doprinijele rastu obuhvata djece, posebno djece starijeg predškolskog uzrasta, kao i donošenje nastavnih programa za kraće

pripremne aktivnosti za polazak u osnovnu školu, za rani razvoj djece (uzrast do 3 godine), kao i program »Pripremni vrtići za djecu RE populacije«. Odbor značajnom ocjenjuje realizaciju pilot aktivnosti interaktivnih službi orijentisanih ka djeci koja žive u seoskim oblastima u kojima ne postoje objekti predškolskih jedinica.

2. Odbor za ljudska prava i slobode pohvaljuje sve dosadašnje aktivnosti i kapitalne investicije i ulaganja u predškolsko vaspitanje i obrazovanje, kao i predstojeća ulaganja u cilju izgradnje novih objekata.

3. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da je obrazovna inkluzija djece sa smetnjama u razvoju zaživjela u Crnoj Gori i da je stanje u toj oblasti neuporedivo bolje nego u prethodnom periodu. Međutim, potrebno je ulagati veće napore kako bi se različite kategorije djece uključile u redovne tokove života i društva, iskorišćavanjem njihovih individualnih potencijala, u cilju ostvarivanja najvišeg stepena socijalne inkluzije. Pri tome u fokusu se moraju imati, osim djece sa smetnjama u razvoju, i djeca sa kulturnim, sociološkim i jezičkim različitostima.

4. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje pozitivnim inkluzivni pristup prema djeci sa teškoćama u razvoju koji se primjenjuje u sistemu obrazovanja u Crnoj Gori, jer se veliki djeci sa smetnjama u razvoju omogućava da se obrazuju u redovnim školama u uslovima koji odgovaraju njihovim potrebama i mogućnostima, dok se djeca s težim smetnjama uključuju u posebna odjeljenja pri redovnim školama uz zajedničku nastavu pojedinih predmeta sa vršnjacima u redovnim odjeljenjima, a u resursni centar upućuju se kada je to jedini i najbolji interes djeteta, pri čemu se za svako od ove djece izrađuje individualni razvojno-obrazovni program.

5. Odbor za ljudska prava i slobode je ocjenio da je i dalje neophodnan nastavak edukacije lica koja rade u direktnom kontaktu sa djecom sa teškoćama u razvoju.

6. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje da je broj asistenata u nastavi za djecu sa smetnjama u razvoju nedovoljan, te je s toga neophodno razmotriti mogućnost angažovanja većeg broja asistenata u nastavi za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju koja se školuju u redovnim školama po inkluzivnom modelu, kao i mogućnost angažmana većeg broja asistenata u nastavi za djecu pripadnike RE populacije koji im pomažu u prevazilaženju jezičkih, kulturoloških i socijalnih barijera.

DRUGA TAČKA- INFORMACIJA O DOSADAŠNJIM AKTIVNOSTIMA U VEZI SA AKCIONIM PLANOM PRILAGOĐAVANJA OBJEKATA U JAVNOJ UPOTREBI ZA PRISTUP, KRETANJE I UPOTREBU LICIMA SMANJENE POKRETLJIVOSTI ZA 2014. GODINU (do nivoa Odbora);

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da je Ministarstvo održivog razvoja i turizma na zahtjev Odbora, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, dostavilo Informaciju o dosadašnjim aktivnostima u vezi sa Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu. Takođe, dostavljen je i Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu.

Sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma Zoran Tomić je saopštio da je Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 24. oktobra 2013. godine usvojila Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu. Akcionim planom je, u saradnji sa predstavnicima nevladinih organizacija koje se bave pitanjima zaštite prava lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, definisano 13 prioritarnih objekata (u Podgorici- sedam, Nikšiću- tri, Beranama- dva, Pljevljima- jedan) i to:

- 1) Centar za socijalni rad Podgorica
- 2) Poreska uprava - Područna jedinica Podgorica
- 3) Republički fond za zdravstveno osiguranje Podgorica
- 4) Osnovni sud u Podgorici
- 5) Ekonomski fakultet u Podgorici
- 6) Skupština Crne Gore
- 7) Ministarstvo finansija
- 8) Bolnica za plućne bolesti "Dr Jovan Bulajić" Brezovik Nikšić
- 9) JZU Opšta bolnica u Nikšiću
- 10) Dom zdravlja u Nikšiću
- 11) Opšta bolnica u Beranama
- 12) Dom zdravlja "Dr Niko Labović" u Beranama
- 13) Dom zdravlja u Pljevijima, zgrada laboratorije i rentgena

Istakao je da je u Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2014. godinu, kapitalnim budžetom planirano da se preko Direkcije javnih radova realizuju projekti iz ovog Akcionog plana i za tu svrhu predložena su sredstva u visini od 400.000 eura.

Predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma sa predstavnicima Direkcije javnih radova obišli su navedene objekte i definisali koje elemente pristupačnosti je potrebno da ti objekti sadrže, kao i predlog tehničkih rješenja za iste.

U raspravi su učestvovali poslanici: doc.dr Srđa Popović, Ljerka Dragičević, dr Ljiljana Đurašković, Kemal Zoronjić, izvršna direktorica NVO Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore, Marina Vujačić i generalni direktor Direktorata za građevinarstvo u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Danilo Gvozdrenović.

Poslanik doc. dr Srđa Popović smatra pozitivnim potpisivanje Memoranduma o razumijevanju za osnivanje i izgradnju objekta Dnevnog centra za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u opštini Budva, koji su 9. decembra 2013. godine potpisali ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković, predsjednik opštine Budva Lazar Rađenović i v.d. direktor Centra za socijalni rad opštine Kotor, Tivat i Budva, Vasilije Todorović. Bitnim smatra i izgradnju dječjeg igrališta u neposrednoj blizini Dnevnog centra. Saopštio je da će na sjednici Skupštine opštine Budva, 26. decembra 2013. godine, donijeti odluku o osnivanju Javne ustanove za djecu sa smetnjama u razvoju. Imajući u vidu navedeno, poslanik dr Srđa Popović smatra da se aktivno radi na poboljšanju položaja djece sa smetnjama u razvoju. Smatra bitnim i to što će se krajem godine u Budvi organizovati donatorska akcija u cilju prikupljanja finansijskih sredstava neophodnih za prevoz djece do odgovarajućeg Dnevnog centra.

Izvršna direktorica NVO Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore Marina Vujačić smatra da Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu, nažalost, nije donešen u pravom trenutku. Iako je Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata usvojen 2008. godine, smatra da Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, usvojenim u julu 2013. godine, nije postignut napredak, već je situacija na istom nivou. Naglasila je da osobe sa invaliditetom nijesu u mogućnosti pristupiti mnogobrojnim objektima u javnoj upotrebi, a da čak ni ne postoji objekat koji je u pogledu pristupačnosti u skladu sa standardima Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti. Budući da se radi o mnogobrojnim objektima, mišljenja je da kritike najprije treba uputiti Skupštini Crne Gore budući da je više puta podnešena inicijativa Skupštini Crne Gore da se omogućiti adekvatan pristup licima sa smetnjama u razvoju što nije ispoštovano. Smatra da je Akcioni plan za 2014. godinu isti kao i Akcioni plan iz 2010. godine, izuzev što su dodata dva

objekta. Budući da je Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014.godinu. definisano 13 prioriternih objekata, izvršna direktorica NVO Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore Marina Vujačić smatra neadekvatnim ovakav način rangiranja objekata, u smislu prioriternosti, jer u pristupu ljudskim pravima ne bi trebalo da ima prioriteta.

Poslanica Ljerka Dragičević se složila sa Izvršnom direktoricom Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore navodeći da prilagođavanje objekata za pristup osobama sa invaliditetom treba početi od same Skuptine Crne Gore. Podsjetila je na sastanak Odbora sa Delegacijom iz Albanije kojem su prisustvovala osobe sa invaliditetom kada tim licima nije bio obezbijeden adekvatan pristup Skupštini Crne Gore. Pohvalivši izgradnju Dnevnog centra za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u Budvi, poslanica je izrazila i nezadovoljstvo budući da ni u Budvi ne postoji nijedan objekat prilagođen osobama sa invaliditetom. Smatra da se prilazne rampe postavljaju samo da bi postojale, ali ne i da bi zadovoljile svrhu. Ocijenila je da problem prilagođavanja objekata za pristup osobama sa invaliditetom nije samo tipičan za opštinu Budvu, nego je taj problem rasprostranjen u svakoj opštini u Crnoj Gori. Poslanica Dragičević je obećala da će licima sa invaliditetom biti pouzdan saradnik u iniciranju rješavanja problema pristupa objektima u javnoj upotrebi.

Generalni direktor Direktorata za građevinarstvo Danilo Gvozdenović je saopštio da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata iz jula 2013.godine, omogućeno da lokalne uprave kroz plan privremenih objekata (pristupne rampe, liftovi i sl.) obezbijede uslove za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti. Na ovaj način je moguće brže, lakše i jeftinije izgraditi pomoćne objekte koji treba da omogućе pristup, kretanje i boravak licima smanjene pokretljivosti, jer se izgradnja istih tretira kao izgradnja privremenih objekata. Takođe, ovim zakonskim rješenjem se prevazilaze dosadašnji problemi izgradnje pristupnih rampi, liftova za koje je bilo potrebno pribaviti urbanističko-tehničke uslove i građevinsku dozvolu. Na osnovu ovih izmjena Zajednica opština Crne Gore je u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, u septembru 2013. godine formirala Radnu grupu čiji je zadatak bio da predloži modele odluka koje su sve lokalne samouprave bile u obavezi da donesu na osnovu poslednjih izmjena Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata. Model Odluke o postavljanju, odnosno građenju i uklanjanje pristupnih rampi, liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom je izrađen u okviru ove Radne grupe i isti je proslijeđen svim lokalnim upravama kako bi predmetnu odluku usvojili u skupštinskoj proceduri. Ovom odlukom propisuju se uslovi i postupak za postavljanje, odnosno građenje i uklanjanje pristupnih rampi, liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom na postojećim objektima u okviru urbanističkih odnosno katastarskih parcela u državnoj i privatnoj svojini, a koji nijesu propisani planskim dokumentom.

Poslanica Ljerka Dragičević je upitala predstavnike Ministarstva održivog razvoja i turizma da li postoji inspeksijski organ koji vrši nadzor nad izgradnjom objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom budući da se takav pristup ne može očekivati od nadzornog organa koji “radi za izvođača”.

Poslanica dr Ljiljana Đurašković je upitala da li je pravilnicima Ministarstva utvrđeno pod kojim uglom treba da se grade rampe?

Generalni direktor Direktorata za građevinarstvo Danilo Gvozdenović je saopštio da je osim izrade Akcionog plana, a u cilju unapređenja stanja u ovoj oblasti, Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti. Istakao je da ne postoje posebne inspekcije koje bi

nadgledale proces izgradnje objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, već je to u nadležnosti Inspekcije za građevinarstvo.

Poslanik Kemal Zoronjić je istakao da prihvata kritiku na račun činjenice da Skupština nije prilagođena za pristup osoba sa invaliditetom i mišljenja je da je Skupština Crne Gore prva institucija koja treba da stvori odgovarajuće uslove za pristup ovim licima.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković se složio sa svim kritikama upućenim u pogledu obezbjeđivanja pristupa objektima osobama sa invaliditetom i smatra da svaki objekat u javnoj upotrebi mora biti otvoren za svakog građanina. Uprkos brojnim kritikama, smatra ohrabrujućim činjenicu da su glavne institucije ušle u Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu. Iako je Odbor za ljudska prava i slobode više puta upućivao inicijativu Skupštini Crne Gore da preduzme odgovarajuće mjere u pogledu obezbjeđivanja adekvatnog pristupa osobama sa invaliditetom odgovor je bio taj da to nije bilo moguće iz tehničkih razloga. Stoga je i ocijenio da treba mnogo više uraditi na prilagođavanju objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti, jer sve dok ova lica ne budu imala nesmetan pristup navedenim objektima njihova prava biće ugrožena.

Povodom razmatranja Informacije o dosadašnjim aktivnostima u vezi sa Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu (član 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore), Odbor za ljudska prava i slobode sa 21. sjednice, održane 17. decembra 2013. godine, zaključio je da Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu održivog razvoja i turizma podnese

I Z V J E Š T A J

O RAZMATRANJU INFORMACIJE O DOSADAŠNJIM AKTIVNOSTIMA U VEZI SA AKCIONIM PLANOM PRILAGODAVANJA OBJEKATA U JAVNOJ UPOTREBI ZA PRISTUP, KRETANJE I UPOTREBU LICIMA SMANJENE POKRETLJIVOSTI ZA 2014. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je cijeneći važnim upoznavanje sa stepenom realizacije Akcionog plana prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, na osnovu Plana aktivnosti Odbora za 2013. godinu, sačinjenog na osnovu:

- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2013. godinu, usvojenog 31. januara 2013. godine, kao i
- Jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2012. godinu, na 21. sjednici održanoj 17. decembra 2013. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali:
 - Nevenka Stanković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prava djeteta,
 - Vesna Vučurović, pomoćnica ministra prosvjete
 - Tamara Milić, samostalna savjetnica u Ministarstvu prosvjete,
 - Danilo Gvozdrenović, generalni direktor Direktorata za građevinarstvo u Ministarstvu održivog razvoja i turizma,
 - Zoran Tomić, sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma,

- Slađana Pešić, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja,
- Rajka Perović, izvršna direktorica NVO "Centar za prava djeteta" i
- Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore",

a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2012. godinu: "Određeni napredak je postignut i kada je riječ o socijalno ugroženim osobama i/ili osobama sa invaliditetom. Akcioni plan za integraciju osoba s invaliditetom za period 2012-2013 usvojen je u martu. Ipak, ne postoje sankcije za kršenje propisa koji se tiču osoba s invaliditetom. Preduzeti su koraci ka deinstitucionalizaciji, i organizovana odgovarajuća obuka za socijalne radnike." (str.54) realizovanjem 27. aktivnosti,

razmotrio INFORMACIJU O DOSADAŠNJIM AKTIVNOSTIMA U VEZI SA AKCIONIM PLANOM PRILAGOĐAVANJA OBJEKATA U JAVNOJ UPOTREBI ZA PRISTUP, KRETANJE I UPOTREBU LICIMA SMANJENE POKRETLJIVOSTI ZA 2014. GODINU, koju je Odboru za ljudska prava i slobode, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore („U izvršavanju poslova iz svog djelokruga Odbor može tražiti od državnog organa podatke i informacije od značaja za svoj rad.“) dostavilo Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Sekretar Ministarstva održivog razvoja i turizma Zoran Tomić je saopštio da je Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 24. oktobra 2013. godine usvojila Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu. Akcionim planom je, u saradnji sa predstavnicima nevladinih organizacija koje se bave pitanjima zaštite prava lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, definisano 13 prioriternih objekata (u Podgorici-sedam, Nikšiću- tri, Beranama- dva, Pljevljima- jedan) i to:

- 1) Centar za socijalni rad Podgorica
- 2) Poreska uprava - Područna jedinica Podgorica
- 3) Republički fond za zdravstveno osiguranje Podgorica
- 4) Osnovni sud u Podgorici
- 5) Ekonomski fakultet u Podgorici
- 6) Skupština Crne Gore
- 7) Ministarstvo finansija
- 8) Bolnica za plućne bolesti "Dr Jovan Bulajić" Brezovik Nikšić
- 9) JZU Opšta bolnica u Nikšiću
- 10) Dom zdravlja u Nikšiću
- 11) Opšta bolnica u Beranama
- 12) Dom zdravlja "Dr Niko Labović" u Beranama
- 13) Dom zdravlja u Pljevljima, zgrada laboratorije i rentgena

Istakao je da je u Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2014. godinu, kapitalnim budžetom planirano da se preko Direkcije javnih radova realizuju projekti iz ovog Akcionog plana i za tu svrhu predložena su sredstva u visini od 400.000 eura.

Predstavnici Ministarstva održivog razvoja i turizma sa predstavnicima Direkcije javnih radova obišli su navedene objekte i definisali koje elemente pristupačnosti je potrebno da ti objekti sadrže, kao i predlog tehničkih rješenja za iste.

U raspravi su učestvovali poslanici: doc.dr Srđa Popović, Ljerka Dragičević, dr Ljiljana Đurašković, Kemal Zoronjić, izvršna direktorica NVO Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore, Marina Vujačić i generalni direktor Direktorata za građevinarstvo u Ministarstvu održivog razvoja i turizma.

Poslanik doc. dr Srđa Popović smatra pozitivnim potpisivanje Memoranduma o razumijevanju za osnivanje i izgradnju objekta Dnevnog centra za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u opštini Budva, koji su 9. decembra 2013. godine potpisali ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković, predsjednik opštine Budva Lazar Rađenović i v.d. direktor Centra za socijalni rad opštine Kotor, Tivat i Budva, Vasilije Todorović. Bitnim smatra i izgradnju dječjeg igrališta u neposrednoj blizini Dnevnog centra. Saopštio je da će na sjednici Skupštine, 26. decembra 2013. godine, donijeti odluku o osnivanju Javne ustanove za djecu sa smetnjama u razvoju. Imajući u vidu navedeno, poslanik dr Srđa Popović smatra da se aktivno radi na poboljšanju položaja djece sa smetnjama u razvoju. Smatra bitnim i to što će se krajem godine organizovati donatorska akcija u cilju prikupljanja finansijskih sredstava neophodnih za prevoz djece do odgovarajućeg Dnevnog centra.

Izvršna direktorica NVO Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore Marina Vujačić smatra da Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu, nažalost, nije donešen u pravom trenutku. Iako je Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata usvojen 2008. godine, smatra da Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, usvojenim u julu 2013. godine, nije postignut napredak, već je situacija na istom nivou. Naglasila je da osobe sa invaliditetom nijesu u mogućnosti pristupiti mnogobrojnim objektima u javnoj upotrebi, a da čak ni ne postoji objekat koji je u pogledu pristupačnosti u skladu sa standardima Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti. Budući da se radi o mnogobrojnim objektima, mišljenja je da kritike najprije treba uputiti Skupštini Crne Gore budući da joj je više puta podnešena inicijativa da se omogući adekvatan pristup licima sa smetnjama u razvoju što nije ispoštovano. Smatra da je Akcioni plan za 2014. godinu isti kao i Akcioni plan iz 2010. godine, izuzev što su dodata dva objekta. Budući da je Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014.godinu. definisano 13 prioriternih objekata, izvršna direktorica NVO Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore Marina Vujačić smatra neadekvatnim ovakav način rangiranja objekata, u smislu prioriternosti, jer u pristupu ljudskim pravima ne bi trebalo da ima prioriteta.

Poslanica Ljerka Dragičević se složila sa Izvršnom direktoricom Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore navodeći da prilagođavanje objekata za pristup osobama sa invaliditetom treba početi od same Skuptine Crne Gore. Podsjetila je na sastanak Odbora sa Delegacijom iz Albanije kojem su prisustvovala osobe sa invaliditetom kada tim licima nije bio obezbijeđen adekvatan pristup Skupštini Crne Gore. Pohvalivši izgradnju Dnevnog centra za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju u Budvi, poslanica je izrazila i nezadovoljstvo budući da ni u Budvi ne postoji nijedan objekat prilagođen osobama sa invaliditetom. Smatra da se prilazne rampe postavljaju samo da bi postojale, ali ne i da bi zadovoljile svrhu. Ocijenila je da problem prilagođavanja objekata za pristup osobama sa invaliditetom nije samo tipičan za opštinu Budvu, nego je taj problem rasprostranjen u svakoj opštini u Crnoj Gori. Poslanica Dragičević je obećala da će licima sa invaliditetom biti pouzdan saradnik u iniciranju rješavanja problema pristupa objektima u javnoj upotrebi.

Generalni direktor Direktorata za građevinarstvo Danilo Gvozdenović je saopštio da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata iz jula 2013.godine, omogućeno da lokalne uprave kroz plan privremenih objekata (pristupne rampe, liftovi i sl.) obezbijede uslove za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti. Na ovaj način je moguće brže, lakše i jeftinije izgraditi pomoćne objekte koji treba da omoguće pristup, kretanje i boravak licima smanjene pokretljivosti, jer se izgradnja istih tretira kao izgradnja privremenih

objekata. Takođe, ovim zakonskim rješenjem se prevazilaze dosadašnji problemi izgradnje pristupnih rampi, liftova za koje je bilo potrebno pribaviti urbanističko-tehničke uslove i građevinsku dozvolu. Na osnovu ovih izmjena Zajednica opština Crne Gore je u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, u septembru 2013. godine formirala radnu grupu čiji je zadatak bio da predloži modele odluka koje su sve lokalne samouprave bile u obavezi da donesu na osnovu poslednjih izmjena Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata. Model Odluke o postavljanju, odnosno građenju i uklanjanje pristupnih rampi, liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom je izrađen u okviru ove radne grupe i isti je prosljeđen svim lokalnim upravama kako bi predmetnu odluku usvojili u skupštinskoj proceduri. Ovom odlukom propisuju se uslovi i postupak za postavljanje, odnosno građenje i uklanjanje pristupnih rampi, liftova i sličnih objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom na postojećim objektima u okviru urbanističkih odnosno katastarskih parcela u državnoj i privatnoj svojini, a koji nijesu propisani planskim dokumentom.

Poslanica Ljerka Dragičević je upitala predstavnike Ministarstva održivog razvoja i turizma da li postoji inspeksijski organ koji vrši nadzor nad izgradnjom objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom budući da se takav pristup ne može očekivati od nadzornog organa koji “radi za izvođača”.

Poslanica dr Ljiljana Đurašković je upitala da li je pravilnicima Ministarstva utvrđeno pod kojim uglom treba da se grade rampe?

U odgovorima na pitanja poslanika saopšteno je da je osim izrade Akcionog plana, a u cilju unapređenja stanja u ovoj oblasti, Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti. Istaknuto je da ne postoje posebne inspekcije koje bi nadgledale proces izgradnje objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, već je to u nadležnosti Inspekcije za građevinarstvo.

Poslanik Kemal Zoronjić je istakao da prihvata kritiku na račun činjenice da Skupština nije prilagođena za pristup osoba sa invaliditetom i mišljenje je da je Skupština Crne Gore prva institucija koja treba da stvori odgovarajuće uslove za pristup ovim licima.

Nakon rasprave Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova “za”) podržao Informaciju o dosadašnjim aktivnostima u vezi sa Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu i odlučio da predloži sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da se lica sa invaliditetom još uvijek suočavaju sa diskriminacijom, iz razloga što uprkos dobrim zakonskim rješenjima, u praksi još uvijek nije obezbijeđen pristup svim javnim objektima i ustanovama.

2. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje neophodnim realizaciju aktivnosti utvrđenih Akcionim planom prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti za 2014. godinu i prilagođavanje 13 objekata koji su određeni kao prioriteti u narednoj godini, kako bi se makar djelimično poboljšao položaj lica sa invaliditetom.

3. Odbor za ljudska prava i slobode smatra neophodnim prilagođavanje Skupštine Crne Gore osobama sa invaliditetom, što je takođe definisano kao jedan od prioriteta u narednoj godini,

kako bi Skupština Crne Gore potvrdila da poštuje zakone koje je usvojila i omogućila uživanje osnovnih ljudskih prava i sloboda svim građanima Crne Gore.

TREĆA TAČKA- INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA SA ŠEFOM PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A U CRNOJ GORI, BENJAMINOM PERKSOM, održanog 8. novembra 2013. godine;

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno, sa šest glasova „za“, usvojio Informaciju sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halila Dukovića sa šefom Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Benjaminom Perksom i odlučio da, shodno uobičajenoj praksi, Informacija bude sastavni dio Zapisnika sa ove sjednice.

ČETVRTA TAČKA- INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA SA V.D.ŠEFA MISIJE OEBS-A U CRNOJ GORI, WALDEMAROM FIGAJEM, održanog 12. novembra 2013. godine

Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno, sa šest glasova „za“, usvojio Informaciju sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode sa v.d. šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Waldemarom Figajem, održanog 12. novembra 2013. godine i odlučio da, shodno uobičajenoj praksi, Informacija bude sastavni dio Zapisnika sa ove sjednice.

PETA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

U okviru ove tačke dnevnog reda poslanici nijesu imali prijedloge ili teme o kojima bi mogli raspravljati.

Sjednica je završena u 12 sati i 20 minuta.

NAPOMENA: Sastavni dio Zapisnika sa 21. sjednice, održane 17. decembra 2013. godine su:

- 1. INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA SA ŠEFOM PREDSTAVNIŠTVA UNICEF-A U CRNOJ GORI, BENJAMINOM PERKSOM, održanog 8. novembra 2013. godine;**
- 2. INFORMACIJA SA SASTANKA PREDSJEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA SA V.D.ŠEFA MISIJE OEBS-A U CRNOJ GORI, WALDEMAROM FIGAJEM, održanog 12. novembra 2013. godine;**

INFORMACIJA

sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halila Dukovića sa šefom Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Benjaminom Perksom, održanog 7. novembra 2013.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković sastao se sa šefom Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, Benjaminom Perksom, 7. novembra 2013. godine. Sastanku je prisustvovala i Ana Zec, saradnica u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je zahvalio Šefu Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori na vremenu izdvojenom za sastanak i kontinuiranoj saradnji sa Odborom za ljudska prava i slobode.

Tema sastanka bila je nastavak saradnje Odbora za ljudska prava i slobode sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, u funkciji 19. sjednice Odbora, zakazane za 11. novembar 2013. godine, na temu: "Prava djeteta- unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije", za kada je planirano donošenje odluke o realizaciji značajne aktivnosti Odbora- održavanje regionalnog sastanka, takođe, na temu zaštite prava djeteta, shodno Planu aktivnosti Odbora za 2013. godinu.

Predsjednik Odbora je upoznao Benjamina Perksa da Odbor ovu aktivnost, zajedno sa Delegacijom Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope i institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore planira da realizuje do kraja novembra 2013. godine. Tim povodom Odbor i Delegacija bi okupili predstavnike radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta parlamenata zemalja regiona, kao i predstavnike Mreže ombudsmana za djecu zemalja jugoistočne Evrope, uz prisustvo predstavnika međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori koje se bave ovom problematikom i predstavnika Savjeta Evrope i Save the Childrena. Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je saopštio da je Crna Gora uradila puno na poboljšanju položaja i prava djeteta, u čemu je Misija UNICEF-a, realizacijom brojnih aktivnosti, dala veliku podršku i pomoć. Navodeći da Odbor i Skupština Crne Gore zbog nedostatka finansijskih sredstava nijesu u mogućnosti da samostalno realizuju planiranu aktivnost, Predsjednik Odbora je istakao da bi bilo značajno da Predstavništvo UNICEF-a, u domenu svojih mogućnosti, podrži ovu aktivnost, pri čemu je naveo da istim povodom planira i da održi sastanak sa vršiocem dužnosti šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Waldemarom Figajem.

Predsjednik Odbora je saopštio da je već urađen Nacrt programa Regionalnog sastanka i spisak učesnika koji bi bili pozvani na sastanak, sa čime je upoznao Šefa Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i zamolio ga da da sugestije za njihovu izmjenu i dopunu. Saopštio je da bi, računajući i učesnike iz Crne Gore, bilo ukupno oko 50 učesnika. Podsjetio je da je krajem oktobra 2013. godine u Beogradu održan Prvi regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova zemalja regiona, a jedan od zaključaka Sastanka bio je da svaka od zemalja u narednom periodu treba da bude domaćin sličnoj konferenciji na kojoj bi se raspravljalo o nekoj od prioriternih tema iz oblasti ljudskih prava. Jedna od prioriternih tema, utvrđenih Zajedničkom izjavom usvojenom na Prvom regionalnom sastanku parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova je zaštita od dječje pornografije i sajber kriminala.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je istakao da bi na Drugi regionalni sastanak, pored predstavnika parlamenata zemalja regiona, bili pozvani i ombudsmeni za djecu zemalja regiona-Mreža CRONSEE. Planirano je da se regionalni sastanak održi 29. i 30. novembra 2013. godine u Regionalnoj školi za javnu upravu (ReSPA) u Danilovgradu.

Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, je izrazio zadovoljstvo dosadašnjom saradnjom sa Odborom za ljudska prava i slobode, ističući da se zajedničkim djelovanjem Skupštine Crne Gore, Vlade Crne Gore i UNICEF-a mnogo doprinijelo na

poboljšanju položaja djece i zaštiti njihovih prava u Crnoj Gori. Pohvalio je planirano organizovanje Regionalnog sastanka na kojem će pozvani učesnici iz zemalja regiona razmijeniti mišljenja i dobre prakse o aktivnostima preduzetim na promociji i zaštiti prava djece. Upitao je koliko će koštati organizovanje Regionalnog sastanka.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić je saopštila da je plan da Skupština Crne Gore, institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Regionalna škola za javnu upravu (ReSPA) participiraju u finansiranju troškova realizacije Drugog regionalnog sastanka parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona, pri čemu bi se isplaniralo koji od subjekata će da snosi koju vrstu troškova. Predlog je da Predstavništvo UNICEF-a plati troškove prevođenja i ručak na "Plavnici", planiran u okviru društvenog programa drugog radnog dana Regionalnog sastanka.

Benjamin Perks je saopštio da je ideja o uspostavljanju saradnje između institucija zaduženih za prava djeteta odlična, kao i da održavanje skupa predstavlja odličnu priliku za razmjenu dobrih praksi između zemalja regiona. Takođe, podsjetio je da je UNICEF u Crnoj Gori realizovao značajne aktivnosti na poboljšanju položaja djece, a da je u toku Kampanja "Svako dijete treba porodicu". Važno je prikazati šta su nadležni državni organi realizovali u cilju poboljšanja položaja djeteta. Komentarišući predloženu listu učesnika Benjamin Perks je saopštio da nije realno očekivati da će doći predstavica UNICEF-a za Jugoistočnu Evropu, Marie-Pierre Poirier, jer je nedavno boravila u Crnoj Gori, a njene posjete se dešavaju obično u periodu od 2- 3 godine. Izrazio je spremnost da dostavi sve podatke o pravima djeteta u pojedinim oblastima do kojih je UNICEF došao sprovođenjem različitih istraživanja kako bi se i na samom skupu predstavili najnoviji podaci o pravima djeteta u Crnoj Gori. Šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori je podsjetio da je UNICEF nedavno realizovao istraživanje o nasilju nad djecom u Crnoj Gori, čiji rezultati su, u saradnji sa Delegacijom Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope, predstavljeni u Skupštini Crne Gore, a ocijenio je da je u narednom periodu neophodno više pažnje posvetiti promovisanju rezultata ovog istraživanja, kako bi šira javnost bila upoznata sa njima, a u skladu sa tim i državni organi bi preduzimali dalje aktivnosti na poboljšanju položaja djece u Crnoj Gori, u cilju zaštite od svih vidova nasilja i zloupotrebe.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode je saopštila da je namjera da se na samom Regionalnom sastanku prezentuje koliko je UNICEF svojom podrškom Vladi i Skupštini Crne Gore i saradnjom sa nadležnim državnim organima doprinio razvijanju svijesti o pravima djeteta i unapređenju položaja djece u Crnoj Gori.

Cijeneći važnost organizovanja regionalnog skupa i uspostavljanje saradnje između svih institucija zaduženih za poboljšanje položaja djece u Crnoj Gori i regionu, Benjamin Perks je saopštio da će Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori, u skladu sa finansijskim mogućnostima, participirati u dijelu troškova u organizaciji ovog skupa, u cilju njegove uspješne realizacije. Takođe, istakao je da će prethodno obaviti neophodne konsultacije u Predstavništvu UNICEF-a, a da će nakon toga saopštiti do kojeg iznosa novca UNICEF može da pruži finansijsku pomoć u organizaciji navedenog skupa.

Učesnici sastanka su izrazili zadovoljstvo dosadašnjom saradnjom Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i Odbora za ljudska prava i slobode, uz nadu da će se ista nastaviti i u narednom periodu.

INFORMACIJA

sa sastanka predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halila Dukovića sa vršiocem dužnosti šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Waldemarom Figajem, održanog 12. novembra 2013. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, dr Halil Duković sastao se sa vršiocem dužnosti šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Waldemarom Figajem, 12. novembra 2013. godine. Sastanku su prisustvovali: Danica Nikolić i Milena Čeranić, saradnice u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je zahvalio vršiocu dužnosti šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori na vremenu izdvojenom za sastanak i kontinuiranoj saradnji sa Odborom za ljudska prava i slobode.

Tema sastanka bila je nastavak saradnje Odbora za ljudska prava i slobode sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, s akcentom na predstojeći Regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela zemalja regiona nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona- Mreže CRONSEE, na temu: "Prava djeteta- unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije".

Predsjednik je upoznao Waldemara Figaja da Odbor ovu aktivnost, zajedno sa Delegacijom Skupštine Crne Gore u PSSE i institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, a uz podršku Predstavništva UNICEF-a, planira da realizuje 29. i 30. novembra 2013. godine. Tim povodom Odbor i Delegacija bi okupili predstavnike radnih tijela za ljudska prava i prava djeteta parlamenta zemalja regiona, kao i predstavnike Mreže ombudsmana za djecu zemalja jugoistočne Evrope, uz prisustvo predstavnika međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori koje se bave ovom problematikom i predstavnike Savjeta Evrope i Save the Childrena. Namjera je da se na Regionalnom sastanku predstavi sve što je Crna Gora uradila na planu poboljšanja položaja djece, kao i da se razmijene iskustva i dobre prakse sa zemljama regiona.

Na sastanku je vođen razgovor o mogućnosti da OEBS participira u dijelu troškova u organizaciji ovog skupa. Navodeći da Odbor i Skupština Crne Gore zbog nedostatka finansijskih sredstava nijesu u mogućnosti da samostalno realizuju planiranu aktivnosti, Predsjednik Odbora je istakao da bi bilo značajno da Misija OEBS-a u Crnoj Gori, u domenu svojih mogućnosti, podrži ovu aktivnost.

Predsjednik Odbora je saopštio da je planirano da se regionalni sastanak održi u Regionalnoj školi za javnu upravu u Danilovgradu. Upoznao je predstavnika Misije OEBS-a sa ponudom koju je Odbor dobio od Regionalne škole za javnu upravu i cjenovnikom njihovih usluga, navodeći da bi bio zahvalan ukoliko bi OEBS participirao u organizaciji, na način što bi platio troškove jednog noćenja za učesnike skupa.

Waldemar Figaj je upoznao predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode sa aktivnostima koje Misija OEBS-a u Crnoj Gori realizuje, načinom na koji obezbjeđuju sredstva za projekte, ograničenjima u pogledu načina raspolaganja budžetskim sredstvima, koja su za ovu godinu okončana 7. novembra. Istakao je da sada pripremaju projekte za narednu godinu i nastoje rezervisati sredstva za te projekte.

Upoznao je Predsjednika Odbora sa planiranim projektima u oblasti ljudskih prava za narednu godinu, navodeći da će biti usmjereni na tri ključne oblasti:

- podrška instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore;
- antidiskriminaciona politika i primjena Zakona o zabrani diskriminacije i
- podrška Ustavnom sudu Crne Gore, kao glavnoj sudskoj instanci u pravosudnom sistemu Crne Gore, prije obraćanja Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu.

Takođe, saopštio je da prilikom planiranja projekata uvijek vode računa da se njihove aktivnosti ne preklope sa onima koje su u nadležnosti UNICEF-a i naveo konkretan primjer iz prethodnog perioda u kojem su se suočili sa problemom upravo zbog preklapanja nadležnosti ove dvije međunarodne organizacije.

Komentarišući listu učesnika koji bi bili pozvani na Regionalni sastanak, saopštio je da bi mogao nastati još jedan problem time što bi na sastanku učestvovali predstavnici Republike Kosovo, naglašavajući da Kosovo nije članica OEBS-a, tako da OEBS ne bi mogao zvanično da pruži podršku skupu na kojem bi učestvovali predstavnici Kosova. Takođe, naglasio je da OEBS za sve aktivnosti koje podržava očekuje neke konkretne i vidljive rezultate, navodeći da bi kao rezultat takvog okupljanja trebalo da bude potpisivanje memoranduma o saradnji i razumijevanju.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je postojala dilema oko učesnika koje treba pozvati na Regionalni sastanak, ali s obzirom da je Crna Gora priznala Kosovo i da je predstavnik te zemlje učestvovao i na nedavno održanoj Konferenciji na kojoj se govorilo o saradnji Ombudsmana sa parlamentima, a čiji organizator je bila institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore odlučeno je da se poziv uputi i predstavnicima Skupštine Kosova i Ombudsmanu Kosova. Predsjednik Odbora je istakao da ljudska prava moraju biti iznad političke instance.

Milena Čeranić, saradnica za ljudska prava u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori je istakla da su sva sredstva koja su Misiji bila na raspoložanju u ovoj godini zatvorena 7. novembra 2013. godine, dok su sada u toku pripreme projekata za narednu godinu i planiranje budžeta za njihovu realizaciju.

Sekretar Odbora za ljudska prava i slobode Slava Burić je saopštila da je Delegacija Odbora za ljudska prava i slobode učestvovala na Prvom regionalnom sastanku parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova održanom 29. i 30. oktobra 2013. godine u Beogradu. Istakla je da je sastanak organizovan uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji koja je platila troškove smještaja za sve učesnike na bazi jednog noćenja. Sekretar Odbora je podsjetila da je na kraju dvodnevog skupa usvojena Zajednička izjava u kojoj je jedan od Zaključaka bio da svaka od zemalja u narednom periodu treba da bude domaćin sličnoj konferenciji na kojoj bi se raspravljalo o nekoj od prioritarnih tema iz oblasti ljudskih prava. Jedna od prioritarnih tema, utvrđenih Zajedničkom izjavom usvojenom na Prvom regionalnom sastanku parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova je zaštita od dječje pornografije i sajber kriminala. Takođe, istakla je da je Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore razmotrio izvještaje koje je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore sačinila u okviru regionalnog projekta „Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, realizovanog u sklopu Mreže CRONSEE, uz podršku Save the Childrena. Riječ je o: Izvještaju o dječijem prosjačenju u Crnoj Gori, Izvještaju o seksualnom iskorišćavanju djece u Crnoj Gori, Izvještaju o zloupotrebi djece putem interneta i Izvještaju o rezultatima sprovedenih istraživanja o zaštiti djece od eksploatacije. Podsjetila je na Projekat „Jačanje kapaciteta Skupštine Crne Gore“ koji je realizovala Misija OEBS-a u Crnoj Gori, od 2007. do 2011. godine u kojem je aktivno učestvovao i Odbor za ljudska prava i slobode, kao i na javne tribine koje su zajedno organizovali Misija OEBS-a u Crnoj Gori i Odbor za ljudska prava i slobode. Istakla je veoma dobru saradnju Odbora za ljudska prava i slobode sa međunarodnim organizacijama i nevladinim sektorom, a sve u cilju promocije i zaštite ljudskih prava i sloboda svih građana. Takođe, podsjetila je da je u oktobru 2013. godine u Budvi održano jesenje zasjedanje Parlamentarne skupštine OEBS-a za šta su utrošena značajna finansijska sredstva iz Budžeta Skupštine Crne Gore, tako da Odbor za

Ljudska prava i slobode za realizaciju svoje Planom utvrđene aktivnosti pokušava obezbijediti dio sredstava od strane međunarodnih partnera i prijatelja.

Vršilac dužnosti šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Waldemar Figaj je saopštio da je Projekat „Jačanja kapaciteta Skupštine Crne Gore“ bio vanbudžetski projekat koji su podržale Vlade Njemačke i Austrije. Takođe, naglasio je da bi Misija OEBS-a u okviru projekata planiranih u oblasti ljudskih prava za sledeću godinu mogla pomoći instituciji Ombudsmana i Odboru za ljudska prava i slobode, ukoliko se pripremi određeni kvalitetan projekat. Podsjetio je da je Misija OEBS-a i u dosadašnjem periodu puno pomagala instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, prvenstveno u oblasti prevencije torture, jer je to oblast za koju je stručnu i druge vidove pomoći zahtijevao i sam Zaštitnik.

Navodeći da ima razumijevanje za sve argumente i informacije saopštene od strane vršioca dužnosti šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je saopštio da će Odbor prije utvrđivanja prioriteta i Plana aktivnosti za narednu godinu, održati sastanak sa predstavnicima Misije OEBS-a u Crnoj Gori kako bi razgovarali o mogućnostima dalje saradnje i konkretnim projektima koje bi OEBS podržao u narednoj godini.

S tim u vezi, dogovoreno je da predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode i predstavnik Misije OEBS-a u Crnoj Gori početkom naredne godine organizuju sastanak na kojem će se detaljnije razmotriti mogućnosti saradnje Odbora i Misije OEBS-a, kroz realizaciju konkretnih projekata u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković